

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi oikeudenkäymiskaaren
sekä eräiden muiden lakien tiedoksiantoa riita-asioissa koskevien
säännösten muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi oikeudenkäymiskaaren sekä eräiden muiden lakien tiedoksiantoa koskevia säännöksiä. Esitys liittyy eduskunnalle samanaikaisesti annettuun esitykseen riita-asioden oikeudenkäyntimenettelyn uudistamisesta.

Esityksessä ehdotetaan tiedoksiantoa koskevien säännösten muuttamista yleisissä tuomioistuimissa käsiteltävien riita-asioden osalta siten, että niissä otetaan huomioon riita-asioden oikeudenkäyntimenettelyn uudistamisen tiedoksiantomenettelylle asettamat vaatimukset.

Ehdotuksen mukaan tiedoksiannosta huolehtiminen olisi riita-asioissa pääsääntöisesti tuomioistuimen velvollisuus. Uusina tiedoksiantotapoina ehdotetaan otettaviksi käyttöön

tiedoksianto postitse saantitodistusta tai tiedoksisajan itsensä palauttamaa vastaanottotodistusta vastaan. Lisäksi ehdotetaan sijaistiedoksiantoa ja kuulutustiedoksiantoa koskevia säännöksiä muutettaviksi.

Kun rikosasioiden oikeudenkäyntimenettelyä ei tässä vaiheessa ehdoteta uudistettavaksi, ei tiedoksiantoa koskeviin säännöksiin rikosasioiden osalta ehdoteta oleellisia muutoksia. Rikosasioiden käsittelyä aikanaan uudistettaessa tullaan ottamaan kantaa siihen, millä tavoin tiedoksiantoa koskevia säännöksiä rikosasioiden osalta tullaan muuttamaan.

Ehdotetut lait on tarkoitus saattaa voimaan samanaikaisesti riita-asioden oikeudenkäyntimenettelyn uudistamisen kanssa.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
YLEISPERUSTELUT	3	1.3. Vekselilaki ja shekkilaki	25
1. Uudistuksen tavoitteet ja toteutuskeinot	3	1.4. Maksamismääräyslaki	26
2. Nykyinen tilanne	4	1.5. Rangaistusmääräyslaki	26
3. Asian valmistelu	5	1.6. Rikesakkolaki	26
4. Uudistuksen sisältö	6	2. Voimaantulo	26
4.1. Soveltamisala	6		
4.2. Tiedoksiantotavat	7	LAKITEKSTIT	28
4.3. Tiedoksiannon toimittaja	7	1. Laki oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta	28
4.4. Tiedoksiantotavan valinta	8	2. Laki kuolleeksi julistamisesta annetun lain 6 ja 7 §:n muuttamisesta	32
4.5. Haasteajan huomioiminen	8	3. Laki asiakirjain kuolettamisesta annetun lain 6 ja 8 §:n muuttamisesta	33
4.6. Vastuu tiedoksiannon oikeasta vastaanottajasta	9	4. Laki vekselilain 71 ja 94 §:n muuttamisesta	33
4.7. Uudistuksen lainsäädännöllinen toteutus ..	9	5. Laki shekkilain 53 ja 72 §:n muuttamisesta	34
5. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset	9	6. Laki maksamismääräyslain 6 §:n muuttamisesta	34
6. Esityksen yhteys muihin uudistuksiin	10	7. Laki rangaistusmääräyslain 5 §:n muuttamisesta	34
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	10	8. Laki rikesakkolain 8 §:n muuttamisesta	35
1. Lakiehdotusten perustelut	10		
1.1. Oikeudenkäymiskaari	10		
1.2. Laki kuolleeksi julistamisesta ja laki asiakirjain kuolettamisesta	25		

YLEISPERUSTELUT

1. Uudistuksen tavoitteet ja toteutuskeinot

Tiedoksiantosäännösten aikaisemmissa uudistusehdotuksissa on ehdotettu erillisen, sekä yleisiä tuomioistuimia että hallintomenettelyä ja -lainkäyttöä koskevan yhteisen tiedoksiantolain säätämistä. Tällainen ehdotus sisältyy muun muassa tiedoksiantolakityöryhmän mietintöön (Oikeusministeriön lainsäädäntöosaston julkaisu 15/1977).

Tiedoksiantotilanteet hallintomenettelyssä ja yleisessä tuomioistuimissa ovat kuitenkin pääsääntöisesti erilaiset. Hallintomenettelyssä tavallisin tiedoksiantotilanne on se, että asianosaiselle annetaan tiedoksi hallintomenettelyssä tehty päätös. Yleisissä tuomioistuimissa tavallisin tiedoksiantotilanne on puolestaan se, että asianosaiselle ilmoitetaan häntä vastaan tuomioistuimessa nostetusta oikeudenkäynnistä. Lisäksi asianosaiselle lähetetään käsittelyn aikana kutsuja ja kehotuksia.

Tiedoksiantoa koskevat säännökset on välttämätöntä uudistaa yleisissä tuomioistuimissa käsiteltävien riita-asioiden osalta sen vuoksi, että oikeudenkäyntimenettely niissä ehdotetaan uudistettavaksi. Tarvetta uudistaa tiedoksiantoa koskevia säännöksiä hallintomenettelyn osalta ei tällä hetkellä ole. Sen vuoksi esityksessä ei ehdoteta erillistä tiedoksiantolakia, vaan oikeudenkäymiskaaren, lähinnä riita-asioita koskevien tiedoksiantosäännösten uudistamista.

Hakemusasioiden käsittelystä yleisessä alioikeudessa annetun lain (307/86) 20 §:n 1 momentin mukaan hakemusasian käsittelyssä on soveltuvin osin noudatettava, mitä riita-asian käsittelystä alioikeudessa on voimassa. Sen mukaan tähän ehdotukseen sisältyvät tiedoksiantoa koskevat säännökset tulevat koskemaan myös hakemusasioita. Siinä yhteydessä, kun rikosasioiden käsittely uudistetaan, tullaan ottamaan kantaa siihen, millä tavoin oikeudenkäymiskaaren 11 luvun tiedoksiantoa koskevia säännöksiä rikosasioiden osalta tullaan muuttamaan. Myös maksamismääräysmenettely on

katsottu tarkoituksenmukaiseksi säilyttää sellaisenaan myös tiedoksiannon osalta.

Säännökset haasteen tiedoksiannosta yleisissä tuomioistuimissa sisältyvät oikeudenkäymiskaaren 11 lukuun. Niiden mukaan riita-asioissa kantaja huolehtii haasteen tiedoksiannosta. Tuomioistuin huolehtii tiedoksiannosta sen sijaan käsiteltäessä huoneenvuokra-asioita sekä avioeroasioita ja yhteiselämän lopettamista koskevia asioita. Viran puolesta tapahtuva tiedoksianto on lisäksi käytössä muun muassa asunto-oikeuksissa ja työtuomioistuimissa sekä tiedoksiannosta hallintoasioissa annetun lain (232/66) perusteella hallintolainkäytössä.

Viran puolesta tapahtuvalla tiedoksiannolla on monia etuja verrattuna järjestelmään, jossa asianosainen itse huolehtii tiedoksiannosta. Viran puolesta tapahtuva tiedoksianto edistää tiedoksiannon nopeutta ja varmuutta ja vähentää asianosaisille asian käsittelystä aiheutuvaa työtä. Siten uudistus parantaa kansalaisten oikeusturvaa ja lisää heidän tasavertaisuuttaan.

Edellä mainituista syistä ehdotetaan, että tuomioistuin pääsääntöisesti itse huolehtisi tiedoksiannosta käsittelemisään asioissa.

Uudistus ei välttämättä merkitsisi kaikkien tiedoksiantotehtävien siirtymistä haastemiehiltä ja ulosottoapulaisilta tuomioistuimen kansliahenkilökunnan tehtäväksi. Tuomioistuin voisi näet huolehtia tiedoksiannosta myös sillä tavoin, että se antaa tiedoksiannon toimittamisen haastemiehen, ulosottoapulaisen tai muun haastemieslain (505/86) mukaan tiedoksiannon toimittamiseen oikeutetun tehtäväksi.

Asiakirjan tiedoksiannossa noudatettavalta menettelyltä edellytetään todisteellisuuden lisäksi sekä nopeutta ja halpuutta että yksinkertaisuutta ja joustavuutta. Kun yleisissä alioikeuksissa nykyisin ainoana tiedoksiantotapana käytössä oleva haastetiedoksianto ei täytä näitä vaatimuksia, on olemassa tarve tiedoksiantotapojen monipuolistamiseen ja yksinkertaisempien menettelyvaihtoehtojen aikaansaamiseen.

Tämän vuoksi ehdotetaan uutena tiedoksiantotapana otettavaksi käyttöön tiedoksianto postitse *saantitodistusta vastaan*. Lisäksi tie-

doksianto olisi mahdollista virkakirjeellä, jos voidaan olettaa, että vastaanottaja saa tiedon asiakirjasta ja määräpäivään mennessä palauttaa todistuksen (*vastaanottotodistus*) tiedoksiannon vastaanottamisesta.

Postitse tapahtuva tiedoksianto on huomattavasti halvempi ja joustavampi kuin haastetiedoksianto. Tiedoksiannon toimittaminen postitse saantitodistusta vastaan on osoittautunut myös luotettavaksi ja varsin käyttökelpoiseksi tiedoksiantotavaksi.

Useissa tilanteissa vastaanottotodistusta vastaan tapahtuva tiedoksianto on tiedoksiannon vastaanottajalle vielä yksinkertaisempi tiedoksiantotapa kuin tiedoksianto postitse saantitodistusta vastaan. Tämä johtuu siitä, että tiedoksiannon vastaanottajan ei tarvitse noutaa tiedoksiannettavaa asiakirjaa postista.

Silloin kun tiedoksiannon vastaanottajan olinpaikka tiedetään, mutta tämän oletetaan välttävän tiedoksiantoa tai hän ei päästä haastemiestä luokseen, ei tiedoksiantoa voimassa olevan lain mukaan voida toimittaa sijaistiedoksiantona. Jotta kantaja riita-asiassa tällöinkin voisi saada asiansa nykyistä helpommin tuomioistuimessa käsiteltäväksi, esityksessä ehdotetaan *sijaistiedoksiannon* käytön edellytyksiä laajennettaviksi siten, että sijaistiedoksianto olisi mahdollinen myös silloin, kun tiedoksiannon vastaanottajan olinpaikka on tiedossa.

Voimassa olevan lain mukaan haaste annetaan tiedoksi *kuuluttamalla*, jos haastettavalla ei ole vakinaista asuinpaikkaa. Kuulutustiedoksianto toimitetaan siten, että haaste haastehakemuksineen ja siihen liitettyine asiakirjoinaan julkaistaan virallisessa lehdessä jonkin kuukauden ensimmäisessä numerossa.

Haasteen ja haastehakemuksen julkaisemisen kokonaisuudessaan ei kuitenkaan haastettavan kannalta ole välttämätöntä. Lisäksi sellainen menettely on suhteellisen kallis. Riittävää olisi, että tiedoksianto toimitettaisiin pitämällä asiakirja liitteineen nähtävillä tuomioistuimen kansliassa ja julkaisemalla ilmoitus virallisessa lehdessä asiakirjasta ja sen pääasiallisesta sisällöstä ja siitä, missä tiedoksi annettavat asiakirjat ovat nähtävillä.

Kun käytetään kuulutusmenettelyä, aina ei saavuteta läheskään täyttää varmuutta tiedoksiannon perillemenosta. Tiedoksiannon vastaanottaja saisi ilmoituksesta todennäköisesti paremmin tiedon, jos ilmoitus julkaistaisiin myös sanomalehdessä.

2. Nykyinen tilanne

Riita-asia pannaan vireille haasteella, jolla tarkoitetaan kutsua saapua tuomioistuimeen vastaamaan kanteeseen. Haasteen antaa oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan maalla kihlakunnantuomari ja kaupungissa raastuvanoikeuden puheenjohtaja. Haasteen antamista edeltää aina asianosaisen haastepyyntö, joka esitetään haastehakemuksen muodossa. Asia tulee vireille silloin, kun haaste on annettu vastaajalle tiedoksi. Haasteen tiedoksiannosta riita-asiassa huolehtii kantaja.

Säännös haasteen tiedoksiannosta sisältyy oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 9 §:ään. Sen mukaan haasteen antaa alkuperäisenä tai tuomarin oikeaksi todistamana jäljennöksenä vastaajalle tiedoksi haastemies tai kaksi esteetöntä uskottavaa henkilöä, taikka yksikin, jos hän saa vastaajan kirjallisen todistuksen haasteen tiedoksiannosta. Samalla vastaajalle annetaan oikeaksi todistettu jäljennös haasteesta sekä haastehakemuksesta ja siihen liitetystä asiakirjoista.

Sanottu 11 luku sisältää lisäksi säännöksiä haasteen tiedoksiantamisesta niin sanottuna *sijaistiedoksiantona* (11 §) silloin, kun haastettavan, jolla on vakinainen asuinpaikka Suomessa, voidaan olettaa piileskelevän. Sijaistiedoksiannossa haaste annetaan tiedoksi haastettavan asemesta hänen kotiväkeensä kuuluvalla tai, jos hän harjoittaa liikettä, hänen palveluksessaan olevalle tai, jos heitä ei tavata, paikalliselle poliisille.

Luvun 12 §:ssä on säännös haasteen tiedoksiantamisesta ulkomailla. Jos haastettavalla ei ole vakinaista asuinpaikkaa Suomessa eikä voida saada tietoa, missä hän tai hänen asiamiehensä oleskelee, haaste voidaan antaa tiedoksi niin sanottuna *kuulutustiedoksiantona* (13 §). Tällöin haaste haastehakemuksineen ja siihen liitettyine asiakirjoinaan julkaistaan virallisen lehden jonkin kuukauden ensimmäisessä numerossa.

Lukuun sisältyvät myös säännökset haastamisesta silloin, kun vastaajana on kuolinpesä, valtio, kunta, yhtiö tai muu yhteisö tai säätiö taikka konkurssipesä (14–17 §). Luvussa säädetään myös asian vireilletulosta (19 §).

Vekseli- ja shekkiasioissa vastaaja voidaan haastaa myös suullisesti (20 §). Suullista haastetta on pyydetty haastemieheltä, joka toimittaa haastamisen esteettömän todistajan läs-

nä ollessa tai ilman todistajaakin, jos haastettava allekirjoittamalla haastetodistuksen myöntää haastamisen tapahtuneen (23 §).

Myös rikosasia tulee pääsääntöisesti vireille haasteella. Haaste on annettava tiedoksi vastaajalle henkilökohtaisesti ja haastaminen saadaan toimittaa myös suullisesti (22 §). Kun on kysymys virallisen syyttäjän ajamasta asiasta, virallinen syyttäjä pyytää haastemiestä suorittamaan haastamisen.

Jos asianosainen nostaa syytteen virallisen syyttäjän yhtymättä siihen asian vireillepanovaiheessa, asia pannaan tavallisesti vireille kirjallisella haasteella, jolloin noudatetaan riitaasiasta voimassa olevia säännöksiä. Tällöinkin asia voidaan panna vireille myös suullisella haasteella.

Vakiintuneen käytännön mukaan asianomistaja kutsutaan kuultavaksi suullisella haasteella. Ulkomailla olevan asianomistajan kutsuminen tapahtuu samassa järjestyksessä kuin rikosasian vastaajan haastaminen Suomen rajojen ulkopuolella (22 a §).

Todistajan kutumisesta huolehtii sekä riitettä rikosasiassa asianosainen pyytämällä haastemiestä haastamaan todistajan suullisella haasteella. Jos kutsu todistajalle on annettava tiedoksi maan ulkopuolella, kutsun antaa kihlakunnantuomari tai raastuvanoikeuden puheenjohtaja, joka lähettää kutsun tiedoksianto varten ulkomaan viranomaiselle (17 luku 26 ja 26 a §).

Erillisiä tiedoksiantoa koskevia säännöksiä on muun muassa maksamismääräyslaissa (319/54), rangaistusmääräyslaissa (146/70), oikeudenkäynnistä huoneenvuokra-asioissa annettussa laissa (650/73), hakemusasioden käsittelystä yleisessä alioikeudessa annettussa laissa sekä avioliittolain muuttamista koskevassa laissa (411/87).

Konkurssimenettelyssä velallinen kutsutaan velkojainkuulusteluun suullisella haasteella, kun taas velkojat kutsutaan tilaisuuteen kirjatulla kirjeillä. Konkurssivalvontaan velkojat kutsutaan julkisella haasteella, joka pannaan ”oikeuden ovelle” ja julkaistaan kolme kertaa virallisessa lehdessä. Haasteesta ilmoitetaan asianomaisille viranomaisille sekä kirjatuissa kirjeissä kaikille velkojainluetteloon merkityille velkojille. Esiinhuutojen päätyttyä tuomioistuimien määrää päivän, jona konkurssituomio julistetaan sekä ilmoittaa siitä virallisessa lehdessä viipymättä julkaistavalla kuulutuksella.

Tiedoksiantoa koskevia erityissäännöksiä on myös erityistuomioistuimia, kuten vesioikeutta, työtuomioistuinta ja maaoikeutta varten. Lisäksi hallintomenettelyssä ja -lainkäytössä sovelletaan edellä mainittua tiedoksiannosta hallintoasioissa annettua lakia.

Myös aineelliseen lainsäädäntöön sisältyy säännöksiä, joissa edellytetään asiakirjan saatamista todisteellisesti asianomaisen tietoon. Siten esimerkiksi perintökaaren (40/65) 7 luvun 5 §:n 1 momentin mukaan on perillisen, jonka oikeutta lakiosaan testamentti loukkaa, säilyttääkseen lakiosansa vähentymättömänä ilmoitettava siitä testamentin saajalle määräjassa. Ilmoitus tulee tehdä haasteen tiedoksi-antamisesta säädetyssä järjestyksessä tai muuten todistettavasti. Käytännössä myös valvottu testamentti saatetaan perillisten tietoon haastetiedoksiantoa käyttäen.

Tuomioistuinten toimittamien tiedoksiantojen määrää ei ole tilastoitu. Tiedoksiantojen summittainen määrä on kuitenkin arvioitavissa tuomioistuimiin vuosittain saapuvien asioiden lukumäärän perusteella. Vuonna 1988 saapui kihlakunnanoikeuksiin ja raastuvanoikeuksiin noin 65 800 rikosasiaa, noin 24 600 riita-asiaa, noin 53 250 hakemusasiasiaa ja noin 130 000 maksamismääräysasia.

Tiedoksiantokertoja käsiteltävänä olevaa asiaa kohti on arviolta keskimäärin hakemusasioissa yksi tai kaksi sekä riita-asioissa kolme tai neljä. Tiedoksiantoa maksamismääräysmenettelyssä ei ehdoteta uudistettavaksi. Siten voidaan laskea, että ehdotus koskee noin 200 000 tiedoksiantoa.

3. Asian valmistelu

Oikeusministeriön asettaman edellä mainitun tiedoksiantolakityöryhmän ehdotus valmistui 20 päivänä toukokuuta 1977. Mietinnössä ehdotettiin säädettäväksi erillinen tiedoksiantolaki koskemaan tiedoksiantoa yleisissä tuomioistuimissa ja hallintomenettelyssä.

Mietinnöstä pyydettiin lausunnot kaikkiaan 75 lausunnonantajalta. Lausunnonantajat suhtautuivat ehdotukseen pääasiallisesti myönteisesti. Osa lausunnonantajista katsoi, ettei ollut tarvetta yleisen tiedoksiantolain säätämiseen, vaan että ainoastaan oikeudenkäymiskaaren 11 luvun tiedoksiantoa koskevat säännökset tuli uudistaa. Osa lausunnonantajista katsoi lisäksi

si, että uudistus tulisi toteuttaa muun oikeudenkäyntimenettelyn uudistamisen yhteydessä.

Oikeusministeriö asetti 3 päivänä lokakuuta 1986 työryhmän valmistelemaan ehdotuksen hallituksen esitykseksi haasteen sekä muiden oikeudenkäyntimenettelyyn liittyvien kutsujen ja asiakirjojen tiedoksiantoa koskevien oikeudenkäymiskaaren säännösten uudistamisesta. Toimeksiannon mukaan ehdotus oli nivellettävä samanaikaisesti valmisteilla olleeseen riita-asioiden oikeudenkäyntimenettelyn uudistamiseen.

Työryhmän mietinnössä, joka valmistui 19 päivänä elokuuta 1987, ehdotettiin oikeudenkäymiskaaren 11 lukua muutettavaksi siten, että siihen tulisi tiedoksiantoa oikeudenkäynnissä ja haastetta rikosasiassa koskevat säännökset. Lisäksi työryhmä ehdotti eräitä muutoksia vekselilakiin, shekkilakiin ja hakemusioiden käsittelystä yleisessä alioikeudessa annettuun lakiin. Työryhmä ehdotti, että uudistus toteutettaisiin samanaikaisesti riita-asioiden oikeudenkäyntimenettelyn uudistamisen kanssa.

Sen jälkeen ehdotusta on valmisteltu oikeudenkäyntimenettelyn uudistamista valmistelevassa työryhmässä yhdessä työskentelyyn osallistuneiden asiantuntijoiden kanssa. Viimeksi mainitusta ehdotuksesta pyydettiin lausunnot 38 viranomaiselta ja järjestöltä. Suurin osa lausunnonantajista hyväksyi ehdotuksen tiedoksiannosta huolehtimisen siirtämisestä tuomioistuimelle. Huomattava osa lausunnonantajista kiinnitti huomiota siihen, että ehdotus lisäsi tuomioistuimen työtä. Lisäksi ehdotukseen tehtiin useita yksityiskohtaisia korjausehdotuksia.

Oikeusministeriö on 30 päivänä elokuuta 1989 asettanut työryhmän valmistelemaan myös tässä esityksessä tarkoitettua ehdotusta siitä annettujen edellä mainittujen lausuntojen perusteella. Työryhmän valmistelemasta ehdotuksesta korkein oikeus on antanut 2 päivänä tammikuuta 1990 valtioneuvoston 19 päivänä lokakuuta 1989 tekemän pyynnön johdosta lausunnon. Lausunnossaan korkein oikeus toteaa, että tiedoksiannon antaminen käräjäoikeuden tehtäväksi on luonnollista, koska uusien säännösten mukaan asia tulee vireille käräjäoikeuteen toimitettavalla haastehakemuksella. Korkein oikeus toteaa, että muutenkin on asianmukaista, että tiedoksiannosta huolehtiminen uskotaan käräjäoikeudelle, vaikka tämä korkeimman oikeuden mielestä tuskin aina

edistää tiedoksiannon nopeutta. Lisäksi korkein oikeus toteaa, että ehdotuksen mukaisia uusia tiedoksiantotapoja eli tiedoksiantoa postitse saantitodistusta tai tiedoksiannon vastaanottajan palauttamaa vastaanottotodistusta vastaan voidaan pitää asianmukaisina.

Korkeimman oikeuden lausunnossa oli myös useita yksityiskohtaisia huomautuksia, jotka ovat vaikuttaneet ehdotuksen sisältöön.

Eduskunnan lakivaliokunta on 13 päivänä maaliskuuta 1986 hallituksen esityksestä eduskunnalle haastemieslaiksi (hall. es. 4/1986 vp.) antamassaan mietinnössä n:o 1 pitänyt tärkeänä, että hallitus kiirehtii tiedoksiantolainsäädännön valmistelua.

4. Uudistuksen sisältö

4.1. Soveltamisala

Tiedoksiantoa koskevat säännökset ehdotetaan uudistettaviksi ainoastaan yleisten tuomioistuinten osalta. Ehdotusta valmisteeltaessa on aikaisemmin selostetuista perusteista luovuttu ehdottamasta yleistä yleisiä tuomioistuinta ja hallintolainkäyttöä koskevaa tiedoksiantolakia. Tiedoksiantoa koskevien säännösten tavoitteena tulisi siitä huolimatta pitää sitä, että hallintomenettelyssä ja yleisissä tuomioistuimissa noudatettavat tiedoksiantomenettelyt eivät perusteettomasti poikkeaisi toisistaan. Oikeudenkäymiskaaren 11 luvun tiedoksiantoa koskevia säännöksiä uudistettaessa ei valmistelun lähtökohdaksi voida kuitenkaan ottaa sitä, että säännökset tulisivat mahdollisimman suuressa määrin yhdenmukaisiksi tiedoksiannosta hallintoasioissa annetun lain säännösten kanssa. Tämä johtuu aiemmin selostetusta hallintomenettelyn ja yleisen tuomioistuinmenettelyn tiedoksiantotilanteiden erilaisuudesta.

Aikaisemmin selostetuista syistä ehdotetaan oikeudenkäymiskaaren 11, 16 ja 17 luvun tiedoksiantoa koskevia säännöksiä muutettaviksi ainoastaan riita-asioiden osalta. Kun hakemusioiden käsittelystä yleisessä alioikeudessa on niitä koskevien menettelysäännösten lisäksi soveltuvin osin noudatettava riita-asioiden käsittelyä koskevia säännöksiä, tulee ehdotettava uudistus, kuten edellä on mainittu, koskemaan myös hakemusioiden käsittelyä.

Edellä mainitut 11, 16 ja 17 luvun säännökset koskevat lähinnä haasteen tai kutsun tiedoksiantamista. Kun tuomioistuimen tulee eh-

dotuksen mukaan huolehtia lisäksi käsittelyn aikana asianosaisten kutsumisesta tuomioistuimeen ja kehottamisesta antamaan kirjallisia lausumia, ehdotuksen tiedoksiantoa koskevat säännökset koskisivat muutakin kuin haasteen tiedoksiantoa.

4.2. Tiedoksiantotavat

Tiedoksiannolla tarkoitetaan oikeudenkäymiskaaren 11 luvussa haasteen, kutsun tai kehotuksen saattamista asianosaisten tietoon. Näissä tapauksissa tiedoksianto on, jos sen vastaanottaja tiedetään, suoritettava siten, että saadaan riittävät takeet tiedoksiannon tapahtumisesta ja että jälkepäin voidaan aina todeta, milloin tiedoksianto on toimitettu. Tämä on tärkeää senkin vuoksi, että riita-asiaassa kutsun tai kehotuksen noudattamatta jättämiseen lähes poikkeuksetta liittyy uhka mahdollisen laiminlyönnin varalta.

Edellä selostettu lähtökohta sulkee pois tiedoksiannossa käytettävistä keinoista muun muassa puhelimen, joka keino on ollut esillä aikaisempia uudistusehdotuksia valmisteltaessa. Tämä johtuu siitä, että se ei takaa oikean vastaanottajan todella saavan tiedon asiakirjasta. Jotta todisteellisuuden vaatimus täyttyisi, ehdotetaan uusina tiedoksiantotapoina nykyisen haastetiedoksiannon lisäksi otettaviksi käyttöön tiedoksianto postitse saantitodistusta tai vastaanottotodistusta vastaan.

Postitse saantitodistusta vastaan tapahtuva tiedoksianto toimitetaan siten, että tiedoksi annettava asiakirja lähetetään postitse tiedoksisaajalle. Tiedoksisaajan tai hänen tiedoksiannon vastaanottamista varten valtuuttamansa asiamiehen on noudettava asiakirja postikonttorista. Postikonttorissa postivirkailija tarkistaa tiedoksisaajan henkilöllisyyden ja toimittaa tiedoksi annettavan asiakirjan lähettäneelle todistuksen tiedoksiannosta.

Tiedoksianto vastaanottotodistusta vastaan tapahtuu siten, että tiedoksi annettava asiakirja lähetetään suoraan tiedoksisaajalle. Tiedoksisaaja palauttaa lähettäjälle hänelle tiedoksi annettavan asiakirjan kanssa samanaikaisesti lähetetyn vastaanottotodistuksen allekirjoituksellaan varmennettuna.

Sen turvaaminen, että asianosainen niin useassa tapauksessa kuin mahdollista saa tiedon hänelle tiedoksi annettavaksi tarkoitettusta asiakirjasta, vaikuttaa myös siihen, minkälaisia

jäljempänä selostettavia sijaistiedoksiantoa ja kuulutustiedoksiantoa koskevia säännöksiä voidaan ehdottaa.

Vaikka esityksessä ehdotetaan ainoastaan todisteellisten tiedoksiantotapojen käyttöön ottamista, ei tämä kuitenkaan estä käyttämästä tiedoksiannossa esimerkiksi puhelinta, jos asianomainen täyttää hänelle asetetun velvollisuuden vapaaehtoisesti. Jos asianomainen ei kuitenkaan menettele näin, ei tästä voi koitua hänelle haitallisia seuraamuksia, vaan tiedoksianto on tämän jälkeen toimitettava niin, että saadaan takeet tiedoksiannon varmasta tapahtumisesta. Tästä ei kuitenkaan ole tarpeen ottaa lakiin erityistä säännöstä.

4.3. Tiedoksiannon toimittaja

Ehdotuksen mukaan tuomioistuin huolehtisi tiedoksiannosta. Käytännössä tämä tapahtuisi siten, että tiedoksiannosta huolehtisi joku tuomioistuimen henkilökuntaan kuuluva. Lisäksi tuomioistuin voisi laissa tarkemmin säädetyin edellytyksin antaa tiedoksiannon myös tuomioistuimen henkilökuntaan kuulumattoman haastemieslain mukaan tiedoksiantoon oikeutetun tehtäväksi.

Eraissa tilanteissa saattaa kuitenkin olla taroituksenmukaista, että asianosainen voisi itse huolehtia tiedoksiannosta. Näin voidaan menettellä esimerkiksi, jos asia on kiireellinen tai jos asianosaisella on tavoitettavan henkilön piileskelyn vuoksi paremmat mahdollisuudet tavoittaa tämä. Jottei asianosaisten näissä tilanteissa voisi käyttää mahdollisuutta huolehtia tiedoksiannosta oikeudenkäynnin viivyttämistarkoituksessa, ehdotetaan, että asianosaisten oikeus huolehtia tiedoksiannosta riippuisi tuomioistuimen harkinnasta.

Vekseli- ja shekkiasioissa kantajalla olisi ehdotuksen mukaan oikeudenkäynnissä välittömästi lain nojalla, ilman tuomioistuimelta pyydettävää lupaa, oikeus huolehtia vastaajan haastamisesta. Tätä koskevat säännökset ehdotetaan otettaviksi vekselilain (242/32) 94 §:ään ja shekkilain (244/32) 72 §:ään. Ehdotus perustuu jäljempänä selostettavaan vekselin vanhentumisen katkaisemisesta koskevaan yhteispohjoismaiseen lainsäädäntöön. Lisäksi kantajalle täytyy lainsäädännössä turvata mahdollisuus mahdollisimman nopeaan haasteen tiedoksiantamiseen, kun vekseli- ja shekkiasioissa

nykyisin käytössä oleva suullinen haaste ehdotetaan poistettavaksi.

4.4. Tiedoksiantotavan valinta

Tuomioistuimen huolehtiessa tiedoksiannosta se myös luonnollisesti valitsisi käytettävän tiedoksiantotavan. Ensisijaisesti sen tulisi käyttää postitse saantitodistusta tai vastaanottotodistusta vastaan tapahtuvaa tiedoksiantoa. Vasta tämän epäonnistuttua tai muun erityisen syyn vuoksi tiedoksianto tulisi toimittaa niin sanottuna haastetiedoksiantona. Haastemies voisi laissa tarkemmin säädetyin edellytyksin käyttää vastaajalle henkilökohtaisesti toimitettavan tiedoksiannon sijasta niin sanottua sijaistiedoksiantoa. Kuulutustiedoksiannon käyttämisestä voisi puolestaan päättää ainoastaan tuomioistuin.

Silloin kun tuomioistuin uskoo asiakirjan tiedoksiantamisen asianosaisen huolehdittavaksi, asianosaisen tulee pyytää haastemieslain mukaan tiedoksiantoon oikeutettua toimittamaan tiedoksianto. Jos tiedoksiantoa ei saada toimitetuksi haastetiedoksiantona eikä sijaistiedoksiantona, asianosainen voi pyytää tuomioistuinta toimittamaan tiedoksiannon esimerkiksi kuuluttamalla, jos tiedoksiannon vastaanottajan olinpaikasta ei voida saada tietoa.

Riita-asioiden oikeudenkäyntimenettelyn uudistamisen yhteydessä ehdotetaan muun muassa ulosottolain lainhakua, hallinnan ja rikkoutuneen olosuhteen palauttamista sekä häätöä koskevia säännöksiä vastaavien summaarista menettelyä koskevien säännösten ottamista oikeudenkäymiskaareen. Ehdotusta valmisteltaessa on tältä osin ollut esillä myös vaihtoehto, jonka mukaan tässä summaarisessa menettelyssä käsiteltävissä asioissa ei haasteen tiedoksiantoa voitaisi toimittaa sijaistiedoksiantona kuuluttamalla eikä myöskään ulkomailla. Jos tällöin tiedoksiannon vastaanottajaa ei summaarisessa menettelyssä tavattaisi, tuomioistuin voisi antaa tiedoksiannon asianosaisen itsensä huolehdittavaksi uhalla, että asia muutoin jää sillensä. Kun summaarinen menettely on tarkoitettu nopeaksi, joustavaksi ja helpoksi menettelyksi yksinkertaisissa asioissa, voitaisiin edellä selostetulla tavalla välttää se, että käsittely ei tarpeettomasti hidastuisi eikä ilman asianosaisen tahtoa myöskään muodostuisi itse riidan kohteen arvoa kalliimmaksi.

Tällainen järjestely aiheuttaisi kuitenkin tuomioistuimelle ja asianosaiselle tarpeetonta lisätyötä muun muassa sen vuoksi, että edellä selostetut tiedoksiantotavat olisivat käytettävissä silloin, kun samassa asiassa toimitettaisiin tuomioistuimelle oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 2 §:n mukainen täydellinen hakemus. Lisäksi järjestely edellyttäisi useaan kertaan tapahtuvaa yhteydenpitoa tuomioistuimen ja asianosaisten välillä. Myöskään ulosotonhaltijan luona nykyisin noudatettavissa edellä mainituissa summaarisissa menettelyissä ei tiedoksiantotapojen käyttöä ole rajoitettu. Kun ehdotusta valmisteltaessa on lisäksi katsottu tarkoituksenmukaiseksi säilyttää maksamismääräysmenettely voimassa tiedoksiannon osalta juuri edellä selostetulla tavalla rajoitettuna, ei ole pidetty perusteltuna rajoittaa käytettävissä olevia tiedoksiantotapoja silloin, kun asia käsitellään oikeudenkäymiskaaren 5 luvussa tarkoitetussa summaarisessa menettelyssä.

4.5. Haasteajan huomioiminen

Kiinteiden haasteaikojen poistaminen on osittain seurausta siitä, että tiedoksiannosta huolehtiminen uskotaan tuomioistuimen tehtäväksi. Silloin kun tiedoksiannon toimittaminen annetaan haastemieslain mukaan tiedoksiantoon oikeutetun tai postin tehtäväksi, tuomioistuin voisi määrätä, mihin päivään mennessä tiedoksianto on toimitettava. Tuomioistuin voisi siten tosiasiallisesti turvata asianomaiselle riittävän ajan hänen tehtäväkseen mahdollisesti määrätyn toimenpiteen suorittamiseen.

Samalla tavoin olisi meneteltävä, kun tuomioistuin uskoo tiedoksiannosta huolehtimisen asianosaiselle. Tällöinkin tuomioistuin määräisi, milloin asiakirja on viimeistään annettava tiedoksi ja todistus tiedoksiannon toimittamisesta toimitettava tuomioistuimelle. Jos asianosainen ei ole toimittanut tuomioistuimelle määräajassa sanottua todistusta, asia jätettäisiin ehdotuksen mukaan sillensä. Siten asianosaisella ei olisi mahdollisuutta pitää asiaa viireillä rajoittamatonta aikaa.

Jos asianosainen ei onnistu hänen tehtäväkseen uskotussa asiakirjan tiedoksiantamisessa, hänellä olisi ehdotuksen mukaan mahdollisuus pyytää tiedoksiannon toimittamiselle uusi määräaika tai pyytää tuomioistuinta huolehtimaan tiedoksiantamisesta. Tällä tavoin voidaan kaikissa tilanteissa turvata, että silloinkin, kun

kanteen nostaminen on sidottu määräaikaan, ei asianosaisesta riippumattomista syistä pääse käymään niin, että asia tiedoksiannon epäonnistumisen vuoksi jätettäisiin sillensä ja asianosaiselle aiheutuisi lopullinen oikeudenmenetys.

4.6. Vastuu tiedoksiannon oikeasta vastaanottajasta

Riita-asioiden oikeudenkäyntimenettelyn uudistamisen yhteydessä ehdotetaan oikeudenkäymiskaaren 5 lukuun otettavaksi säännös, jonka mukaan muun muassa haastehakemuksessa ja vastauksessa on ilmoitettava tuomioistuimelle sellaiset tiedot, että vastaajan ja mahdollisten todistajien haastaminen ja kutsuminen olisi mahdollista.

Sanottuun lukuun ehdotetaan otettavaksi myös säännös siitä, että asianosaisen tulee antaa tiedoksi annettavasta asiakirjasta tuomioistuimelle tarpeellinen määrä jäljennöksiä tiedoksiantamista varten.

4.7. Uudistuksen lainsäädännöllinen toteutus

Uudistettua tiedoksiantomenettelyä koskevat säännökset ehdotetaan sijoitettaviksi oikeudenkäymiskaaren 11 lukuun, johon tällä hetkellä sisältyvät säännökset haasteesta ja sen tiedoksiantamisesta sekä asian vireilletulosta. Ehdotuksen mukaan lukuun sisältyisivät säännökset niistä toimenpiteistä, joita oikeudenkäynnin kaikissa vaiheissa voidaan käyttää asiakirjaa tiedoksiannettaessa. Sen sijaan se, milloin tiedoksiantoon on ryhdyttävä, samoin kuin se, mikä asiakirja kulloinkin on annettava tiedoksi, määräytyisi muiden säännösten perusteella.

Kun ehdotetut säännökset ovat yleissäännöksiä, niitä olisi sovellettava ainoastaan silloin, kun tiedoksiannosta ei ole muualla toisin säädetty. Tältä osin ehdotetut säännökset siis olisivat toissijaisia.

Kun riita-asioiden oikeudenkäyntimenettelyn uudistamista koskevaan ehdotukseen on otettu säännökset oikeudenkäynnin aloittamista tarkoittavasta haastehakemuksesta ja asian vireilletuloajankohdasta, ehdotetaan niitä koskevat säännökset poistettaviksi 11 luvusta. Samoin ehdotetaan poistettavaksi 5—8 §:ään sisältyvät haasteaikoja koskevat säännökset.

Luvun voimassa olevassa 8 §:ssä säädetään haasteajan lisäksi siitä, millä edellytyksillä vas-

takanne on käsiteltävä pääkanteen yhteydessä. Säännös vastakanteen nostamisen edellytyksistä ja siitä, missä oikeudenkäynnin vaiheessa alkuperäisen vastaajan on pantava vastakanteensa vireille saadakseen sen käsitellyksi yhdessä pääkanteen kanssa, on otettu riita-asioiden oikeudenkäyntimenettelyn uudistamista koskevassa ehdotuksessa oikeudenkäymiskaaren 18 lukuun.

Luvun voimassa olevan 10 §:n mukaan haastetta ei voida antaa tiedoksi kirkossa tai muussa paikassa, jossa jumalanpalvelusta silloin pidetään. Säännös ehdotetaan tässä yhteydessä poistettavaksi. Tiedoksianto voitaisiin toimittaa siellä, missä sen vastaanottaja tavoitetaan. Tiedoksiantopaikkaa valittaessa samoin kuin tiedoksiantoa toimitettaessakin olisi luonnollisesti noudatettava asian vaatimaa hienotunteisuutta.

Luvun voimassa olevan 20 §:n mukaan voidaan vekseli- ja shekkiasioissa käyttää myös suullista haastetta. Siitä huolimatta, että asianosainen voisi ehdotuksen mukaan vekseli- ja shekkiasioissa huolehtia tiedoksiannon toimitamisesta, ilman että siihen tarvitaan tuomioistuimen suostumus, ehdotetaan suullisesta haasteesta vekseli- ja shekkiasioissa luovuttavaksi.

Haastetta ja sen tiedoksiantamista rikosasiassa sekä rikosasian vireilletuloa koskevat säännökset ehdotetaan asiallisesti voimassa olevan lain mukaisina otettaviksi 11 luvun 20—23 §:ään.

Uudistus edellyttää lisäksi vähäisiä muutoksia kuolleeksi julistamisesta annetun lain, asiakirjain kuolettamisesta annetun lain, vekselilain, shekkilain, maksamismääräyslain, rangaistusmääräyslain ja rikesakkolain (66/83) tiedoksiantoa koskeviin säännöksiin.

5. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset

Uudistus vähentää tiedoksiannosta aiheutuvia kokonaiskustannuksia, kun postin käyttö tulee mahdolliseksi.

Tuomioistuin voisi huolehtia tiedoksiannosta siten, että tiedoksiannon toimittaminen annetaan edelleen tuomioistuimen henkilökuntaan kuuluvan haastemieslain mukaan tiedoksiantoon oikeutetun tehtäväksi. Siten ainakaan sellaisen tuomioistuimen kansliahenkilökunnan tehtävät, jossa on myös haastemiehiä, eivät ehdotuksen johdosta välttämättä lisäänty. Sel-

laistenkin tuomioistuinten osalta, joissa ei ole erillisiä haastemiehiä, on lisäksi todettava, että nykyisinkin tuomioistuimen kansliahenkilökunta huolehtii riita-asioissa, hakemusasioissa ja maksamismääräysasioissa tiedoksi annettavien asiakirjojen toimittamisesta asianosaisille. Jos tuomioistuimen kansliahenkilökunta ryhtyy itse toimittamaan tiedoksiantoja, se lisää jonkin verran kansliahenkilökunnan työtä ja siten työvoiman tarvetta, mutta samalla vähentää tiedoksiannosta tällä hetkellä huolehtivien työtä.

Postilähetysten lukumäärä oli vuonna 1984 noin 1799,7 miljoonaa, vuonna 1985 noin 1864,7 miljoonaa ja vuonna 1986 noin 1869,2 miljoonaa kappaletta. Samoina vuosina oli kirjattuja postilähetyksiä, joista osan muodostavat lähetykset saantitodistusta vastaan, noin 6 739 000, noin 6 781 000 ja noin 5 874 000 kappaletta. Edellä on todettu, että ehdotus koskee arviolta noin 200 000 tiedoksiantoa, joista ilmeisesti huomattava osa tulee tapahtumaan postitse. Vaikka ehdotettu muutos suhteessa koko postiliikenteeseen ei ole kovin huomattava, lisää se kuitenkin jonkin verran postilähetysten lukumäärää. Toisaalta ehdotus vähentää postilähetysten lukumäärää siltä osin,

kuin tuomioistuinten ja haastemiesten postilähetykset tiedoksiannosta nykyisin huolehtivalle kantajalle jäävät pois.

Ehdotuksessa on lähdetty siitä, että viran puolesta toimitettavasta tiedoksiannosta syntyvät kustannukset jäävät valtion korvattaviksi. Oikeudenkäyntimaksun suuruutta määrättäessä tulee tämä ottaa huomioon yhtenä siihen vaikuttavana tekijänä.

Uudistuksen toteuttaminen edellyttää käytössä olevien tiedoksiantolomakkeiden uudistamista. Kun on kysymys lomakkeista, joita käytetään silloin, kun asiakirja annetaan tiedoksi postitse saantitodistusta vastaan, lomakkeiden uudistaminen tulee tehdä oikeusministeriön ja posti- ja telehallituksen yhteistyönä.

6. Esityksen yhteys muihin uudistuksiin

Ehdotetut lait ovat osa riita-asoiden oikeudenkäyntimenettelyn uudistamista. Nyt ehdotetut säännökset ja riita-asiaain oikeudenkäyntimenettelyn uudistamista koskeviin erikseen annettuihin esityksiin sisältyvät säännösehdotukset vaikuttavat toistensa sisältöön.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Oikeudenkäymiskaari

11 luku. Tiedoksiannosta oikeudenkäynnissä ja haasteesta rikosasiassa

Lukuun ehdotetaan otettavaksi säännökset tiedoksiannossa noudatettavasta menettelystä riita-asiaain oikeudenkäynnissä. Lisäksi lukuun sisältyvät säännökset haasteesta rikosasioissa ja sen tiedoksiannosta, joita ei edellä yleisperusteluissa selostetuista syistä ehdoteta muutettavaksi.

Luku sisältää yleissäännökset niistä erilaisista toimenpiteistä, joita voidaan käyttää annettaessa asiakirjaa tiedoksi riita-asiaain oikeudenkäynnissä. Jotta tämän luvun säännöksiä voidaan soveltaa, tulee muualla olla säännös siitä, että tiedoksiannon tulee tapahtua.

Se, kuka huolehtii tiedoksiantamisesta tuomioistuimessa käsiteltävässä riita-asiasa, määräytyy lukuun otettavaksi ehdotettujen säännösten perusteella. Luvun tiedoksiantotapoja koskevat säännökset ovat toissijaisia. Esimerkiksi 25 luvun 4 §:n tai hakemusasioiden käsitelystä yleisessä alioikeudessa annetun lain 16 §:n 2 momentin mukaiset ilmoitukset tuomioistuin voi tämän luvun säännösten estämättä lähettää tavallisella virkakirjeellä.

Kun maksamismääräysmenettelyä ei ole hattu tässä yhteydessä myöskään tiedoksiannon osalta muuttaa, huolehtisi velkoja edelleen tiedoksiannosta maksamismääräyslain 6 §:n nojalla. Sanottua pykälää ehdotetaan kuitenkin selvytyden vuoksi muutettavaksi siten, että haastemies antaa hakemusta koskevan ilmoituksen tiedoksi velalliselle henkilökohtaisesti. Siten maksamismääräysmenettelyssä ainoa tiedoksiantotapa olisi edelleen haastetiedoksianto

eikä tiedoksiantoa voitaisi toimittaa sijaistiedoksiantona.

Tiedoksiannon onnistumiseksi on välttämätöntä, että tuomioistuimelle ilmoitetaan tiedoksiantoa varten tarvittavat tiedot. Säännökset tästä sisältyvät riita-asiain oikeudenkäyntinettelyn uudistamista koskevassa ehdotuksessa oikeudenkäymiskaaren 5 ja 9 lukuun.

Tiedoksiannosta oikeudenkäynnissä

1 §. Pykälä sisältää säännöksen siitä pääsäännöstä, jonka mukaan tuomioistuin huolehtii tiedoksiantamisesta käsittelemässään riita-asiassa. Vastaavanlainen menettely on yleisissä alioikeuksissa jo käytössä käsiteltäessä huonevuokra-asioita sekä yhteiselämän lopettamista tai avioeroa koskevia asioita. Lisäksi esimerkiksi asunto-oikeudessa ja työtuomioistuimessa tuomioistuimen puheenjohtajan on huolehdittava haasteen tiedoksiannosta. Myös hallintolainkäytössä on tiedoksiannosta huolehtiminen tiedoksiannosta hallintoasioissa annetun lain nojalla asiaa käsittelevän viranomaisen tehtävänä.

Pykälässä ei säädetä siitä, milloin ja mikä asiakirja kulloinkin on annettava tiedoksi, vaan tämä määräytyy, kuten edellä on todettu, muiden säännösten perusteella. Tällainen säännös sisältyy esimerkiksi oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 12 §:ään, jonka mukaan haaste, haastehakemus ja siihen liitetyt asiakirjat on annettava tiedoksi vastaajalle.

Muita tiedoksi annettavia asiakirjoja voivat olla esimerkiksi kutsu saapua myöhempään käsittelytilaisuuteen ja kehoitus oikeudenkäynnin myöhäisemmässä vaiheessa antaa kirjallinen lausuma tai tehdä jokin muu toimenpide. Muu tiedoksi annettava asiakirja on myös vastaajan tuomioistuimeen toimittama kirjallinen vastaus, joka annetaan kantajalle tiedoksi samalla, kun hänet kutsutaan suullisen valmistelun istuntoon.

Pykälän mukaan tuomioistuin huolehtii tiedoksiannosta, jollei jäljempänä ole toisin säädetty. Säännös tiedoksiannosta huolehtimisesta muulla tavoin sisältyy luvun 2 §:ään. Sen mukaan tuomioistuin voi uskoa tiedoksiannosta huolehtimisen asianosaiselle, jos tuomioistuin katsoo siihen olevan perusteltua aihetta.

Maksamismääräyslain 6 §:n nojalla velkoja huolehtisi edelleen tiedoksiannosta maksamismääräysmenettelyssä.

Tuomioistuin huolehtisi tiedoksiannosta antamalla sen jonkun henkilökuntaansa kuuluvan tehtäväksi. Tällaisena henkilönä voi kansliahenkilökuntaan kuuluvan lisäksi tulla kysymykseen myös haastemies sellaisessa tuomioistuimessa, johon on perustettu erillinen haastemiehen virka. Antaessaan tiedoksiannon toimittamisen henkilökuntaansa kuuluvan tehtäväksi tuomioistuimen on luonnollisesti ilmoitettava, miten ja milloin tiedoksianto viimeistään on toimitettava. Luvun 3 §:n mukaan tuomioistuimen tulisi ensisijaisesti käyttää postitse tapahtuvaa tiedoksiantoa ja pääsääntöisesti vasta sen epäonnistuttua luvun 4 §:ssä säädettyä haastetiedoksiantoa.

Sellaisessa tuomioistuimessa, jossa ei ole haastemiehen virkaa, postitse tapahtuvan tiedoksiannon toimittaisi sen kansliahenkilökunta. Ehdotetun 4 §:n 2 momentin mukaan tuomioistuin voi antaa tiedoksiannon haastemiehen tehtäväksi mainitun pykälän 1 momentissa säädettyillä edellytyksillä. Tuolloin tuomioistuimen on ilmoitettava, milloin haastetiedoksianto viimeistään on toimitettava.

Tällaisella järjestelyllä pyritään välttämään se, että sama tiedoksi annettava asiakirja lähetetään ensin postitse haastemiehelle, joka puolestaan huolehtisi asiakirjan tiedoksiannosta postitse saanti- tai vastaanottotodistusta vastaan. Tarkoituksenmukaisempaan on pidettävä, että tuomioistuimen henkilökunta huolehtii postitse tapahtuvista tiedoksiannoista ja että haastemiehet, jotka eivät ole tuomioistuimen palveluksessa, toimittavat mahdollisten tuomioistuimen antamien tarkempien ohjeiden mukaan ainoastaan haastetiedoksiantoja.

2 §. Vaikka tiedoksiantamisesta huolehtiminen olisikin pääsääntöisesti tuomioistuimen tehtävänä, ehdotetaan pykälän 1 momentissa kuitenkin edellä yleisperusteluissa selostetuista syistä säädettäväksi, että asianosainen voi itse huolehtia tiedoksiannon toimittamisesta. Pykälän mukaan tämä on kuitenkin mahdollista ainoastaan silloin, kun asianosainen pyytää sitä tuomioistuimelta ja tuomioistuin katsoo siihen olevan perusteltua aihetta.

Asianosaisella ei olisi siis käsiteltävänä olevan pykälän perusteella mitään velvollisuutta huolehtia tiedoksiannosta, eikä häntä voitaisi siihen pakottaa. Tällainen velvollisuus asianosaisella olisi kuitenkin edelleen noudatettavien erityissäännösten nojalla. Siten maksamismääräyslain 6 §:n nojalla velkoja huolehtisi edel-

leen tiedoksiannosta maksamismääräysmenettelyssä.

Pykälässä tarkoitettuna perusteltuna aiheena tiedoksiannon antamiselle asianosaisen huolehdittavaksi voidaan pitää esimerkiksi sitä, että hänellä ilmeisesti on viranomaisista paremmat mahdollisuudet saada tieto siitä, missä etsittävä henkilö oleskelee. Toisena tilanteena voidaan pitää sitä, että tiedoksianto on toimitettava kiireellisesti. Tiedoksiantoa ei kuitenkaan tulisi antaa asianosaisen huolehdittavaksi esimerkiksi silloin, kun voidaan olettaa, että asianosaiselle on edullista viivyttää tiedoksiantamista tai jättää tiedoksiantaminen toimittamatta taikka toimittaa se väärin.

Käsiteltävänä olevan pykälän perusteella tiedoksianto voitaisiin antaa asianosaisen tehtäväksi oikeudenkäynnin kaikissa vaiheissa. Toisaalta tuomioistuimien, joka on antanut tiedoksiannosta huolehtimisen asianosaisen tehtäväksi, voi myöhemmin, jos siihen syytä ilmenee, 19 §:n 2 momentin nojalla päättää, että se huolehtii itse tiedoksiantamisesta.

Vekselilain 94 §:ää ja shekkilain 72 §:ää ehdotetaan tässä yhteydessä niiden säännösten perusteluissa selostettavista syistä muutettaviksi siten, että kantajalla on vekseli- ja shekkiasioiden tuomioistuimen harkinnasta riippumaton oikeus halutessaan huolehtia itse haasteen tiedoksiannosta.

Pykälä sisältää lisäksi säännöksen siitä, että tuomioistuimen on määrättävä aika, milloin asiakirja on viimeistään annettava tiedoksi ja milloin todistus tiedoksiannosta on viimeistään toimitettava tuomioistuimelle. Säännöksellä pyritään osaltaan turvaamaan vastaajalle riittävä valmistautumisaika asian suulliseen käsitelyyn tai kirjallisen lausuman antamiseen sekä se, että asian käsittely ei aiheuttomasti pitkity silloin, kun vastaajaa on kehoitettu vastaamaan kanteeseen kirjallisesti. Tiedoksiantotodistuksen toimittamiselle asetettava määräaika mahdollistaa lisäksi sen, että tuomioistuin hyvissä ajoin tietää, onko tiedoksianto onnistunut vai ei, ja voi siten päättää, mihin toimenpiteisiin sen tulee ryhtyä.

Käytännössä saattaa joskus käydä esimerkiksi niin, että kantaja ei toimita tuomioistuimelle todistusta tapahtuneesta tiedoksiannosta, mutta vastaaja toimittaa esimerkiksi häneltä pyydetyn kirjallisen lausuman. Tällöin tilanne lienee tulkittava siten, että asiassa, jossa sovinto on sallittu, on vastaajan vaatimuksesta annettava yksipuolinen tuomio.

Asia, jossa sovinto ei ole sallittu, jäisi sen sijaan sillensä, ja vastaajalla olisi oikeus ainoastaan kulukorvaukseen.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös siitä, että kun haasteen tiedoksianto uskotaan kantajan huolehdittavaksi, hänelle on ilmoitettava, että mikäli hän ei ole siihen mennessä, kun tuomioistuin jatkaa asian käsittelyä, toimittanut todistusta haasteen tiedoksi-antamisesta määrättyssä ajassa ja säädetyllä tavalla, asia voidaan jättää sillensä sekä mahdollisuudesta pyytää määrääjän pitennystä, uutta määräaika tai pyytää tuomioistuinta huolehtimaan haasteen tiedoksiannosta.

3 §. Pykälän 1 momentin mukaan tiedoksianto voidaan tuomioistuimen huolehtiessa tiedoksiannosta toimittaa postitse. Momentissa mainitut tiedoksiantotavat on tarkoitettu käytettäväksi ensisijaisesti, jollei luvun muiden säännösten nojalla ole käytettävä muuta tiedoksiantotapaa.

Momentin 1 kohdan mukaan asiakirja annetaan tiedoksi lähettämällä se asianomaiselle postitse saantitodistusta vastaan. Sellainen tiedoksiantotapa on jo käytössä käsiteltäessä huoneenvuokra-asioita yleisessä alioikeudessa ja asunto-oikeudessa sekä tiedoksiannosta hallintolainkäytössä annetun lain perusteella.

Säännös mahdollisuudesta lähettää asiakirja postitse saantitodistusta vastaan on postiliikenneasetuksen (692/80) 30 §:n 2 momentissa. Määräyksiä saantitodistuslähetyksestä on posti- ja telehallituksen 17 päivänä joulukuuta 1980 vahvistaman postisäännön kohdassa 4.24. Posti- ja telehallitus on lisäksi laatinut postisäännön liitteenä n:o 2 olevat erityiset erityistiedoksiantoa postitse hallintoasioissa koskevat ohjeet, joissa on yksityiskohtaisia saantitodistuksenmenettelyä koskevia ohjeita.

Asiakirjan antaminen tiedoksi postitse saantitodistusta vastaan edellyttää lomakkeiden käyttämistä. Oikeusministeriön sekä posti- ja telehallituksen tulee yhteistyössä valmistaa tarkoituksenmukaiset lomakkeet jo käytössä olevien lomakkeiden lisäksi.

Momentin 2 kohdan mukaan asiakirja voidaan antaa tiedoksi virkakirjeellä. Käsiteltävänä olevassa kohdassa ehdotettu tiedoksiantotapa on joustavin ja halvin tiedoksiantotapa silloin, kun voidaan vakuuttua siitä, että tiedoksianto tapahtuu oikealle henkilölle ja että hän riittävän ajoissa palauttaa todistuksen tiedoksiannon vastaanottamisesta. Virkakirjeellä tapahtuva tiedoksiantotapa saattaa olla varsin

tarkoituksenmukainen varsinkin silloin, kun tuomioistuimessa käsiteltävänä olevassa asiassa toimitetaan asianosaisille tiedoksi kutsuja tai kehotuksia.

Momentin käsiteltävänä olevaan kohtaan on otettu nimenomainen säännös siitä, että ehdotetun tiedoksiantotavan käytön edellytyksenä on ensinnäkin, että voidaan olettaa vastaanottajan saavan tiedoksi annettavat asiakirjat tiedoksi. Edellytys on tärkeä, koska kohdassa ehdotettu tiedoksianto tapahtuu siten, että kukaan sivullinen ei voi tarkistaa, onko tiedoksianto tapahtunut oikealle henkilölle ja onko oikea tiedoksisaja allekirjoittanut ja palauttanut todistuksen tiedoksiannon vastaanottamisesta.

Momentin 2 kohdassa tarkoitettun tiedoksiantotavan käyttämisen toinen edellytys on, että voidaan olettaa tiedoksiannon vastaanottajan palauttavan todistuksen tiedoksiannon vastaanottamisesta määräpäivään mennessä. Tuomioistuimelle on tärkeää tietää riittävän ajoissa, onko tiedoksianto onnistunut vai ei, jotta tuomioistuin voisi esimerkiksi huolehtia tiedoksiannosta muulla tavoin tai peruuttaa mahdollisen istunnon.

Pykälän 2 momentin mukaan postille on ilmoitettava, milloin tiedoksiannon saantitodistusta vastaan on viimeistään tapahduttava. Säännöksellä pyritään 2 §:n kohdalla selostetulla tavalla turvaamaan vastaajalle riittävä valmistautumisaika asian käsittelyyn ja estämään asian käsittelyn aiheeton pitkittyminen.

Toisin kuin 2 §:ään, ei momenttiin ehdoteta otettavaksi säännöstä siitä määräajasta, jonka kuluessa todistus tiedoksiannosta on viimeistään toimitettava tuomioistuimelle. Tämä johtuu siitä, että postivirkailijan virkavelvollisuutena ilman erityistä säännöstäkin on pidettävä sitä, että hän toimittaa välittömästi tiedoksiannon tapahduttua todistuksen tiedoksiannosta taikka välittömästi tiedoksiannolle määrätyn ajan kuluttua umpeen ilmoituksen siitä, että tiedoksiantoa ei ole saatu toimitetuksi.

4§. Ehdotus vastaa asiallisesti 11 luvun voimassa olevaa 9 §:ää. Pykälässä ehdotettua tiedoksiantotapaa voidaan käyttää kaikissa oikeudenkäynnin vaiheissa, jos siinä mainitut edellytykset ovat olemassa. Pykälän mukaan haastetiedoksiantoa käytetään silloin, kun tiedoksiantoa ei saada toimitetuksi 3 §:ssä säädettyllä tavalla taikka jos siihen on muu erityinen syy. Erityinen syy käyttää haastetiedoksiantoa saattaa olla esimerkiksi se, että jo etukäteen on

syytä olettaa 3 §:ssä tarkoitettujen postitiedoksiantojen epäonnistuvan. Silloin kun tuomioistuin on antanut tiedoksiannosta huolehtimisen asianosaiselle, tiedoksianto voidaan toimittaa ainoastaan haastetiedoksiantona. Postitse tapahtuvaa tiedoksiantoa ei ole pidetty mahdollisena muun muassa sen vuoksi, että silloin ei aina voida riittävässä määrin turvata tiedoksiannon luotettavuutta, kun kukaan ulkopuolinen ei voi todeta, mitä asiakirjoja asianosainen on postitse lähettänyt tiedoksiannon vastaanottajalle.

Pykälän 1 momentin mukaan haastetiedoksiannon toimittaa haastemies henkilökohtaisesti tiedoksiannon vastaanottajalle, asiamiehelle tai jollekin 7 §:ssä tarkoitettulle henkilölle. Ehdotuksen 26 §:ään ehdotetaan otettavaksi säännös siitä, että tässä luvussa tarkoitetaan haastemiehellä myös haastemieslain 6 §:n mukaan tiedoksiantoon oikeutettua ja Ahvenanmaan maakunnan maakunnanvoudinvirastosta annetun lain (898/79) mukaista haastemiestä.

Voimassa olevan lain mukaan haastetiedoksiannon voi toimittaa myös kaksi esteetöntä yksityishenkilöä tai yksikin, jos tiedoksiannon vastaanottaja allekirjoittamalla tiedoksiantotodistuksen myöntää tiedoksiannon tapahtuneen. Tällainen tiedoksiantotapa ei ole kovin yleinen. Kun tiedoksiannon toimittaminen tällä tavalla ei myöskään aina parhaalla mahdollisella tavalla turvaa tiedoksiantamiselta edellytettävää puolueettomuutta ja luotettavuutta, ehdotetaan yksityishenkilöiden toimittamista haastetiedoksiannoista luovuttavaksi. Siten haastetiedoksiannon voi toimittaa ainoastaan haastemieslain mukaan tiedoksiantoon oikeutettu.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että silloin, kun tuomioistuin huolehtii tiedoksiannosta, sen on ilmoitettava haastemiehelle, milloin tiedoksianto viimeistään on toimitettava. Näin pyritään osaltaan edellä 2 §:n kohdalla selostetulla tavalla turvaamaan vastaajalle riittävä valmistautumisaika asian käsittelyyn ja estämään käsittelyn aiheeton pitkittyminen. Samoin kuin edellä 3 §:n kohdalla on selostettu, myös käsiteltävänä olevan momentin perusteella tiedoksiannon toimittava henkilö on ilman erityistä säännöstäkin virkansa puolesta velvollinen toimittamaan tiedoksiantotodistuksen tuomioistuimelle välittömästi tiedoksiannon tapahduttua tai ilmoittamaan tiedoksiannon epäonnistumisesta välittömästi tiedoksiannolle määrätyn ajan kuluttua umpeen.

Ehdotukseen ei sisälly voimassa olevan 11 luvun 10 §:n mukaista säännöstä siitä, että haastamista ei saa toimittaa kirkossa tai muussa paikassa, jossa jumalanpalvelusta silloin pidetään. Edelleenkin on kuitenkin tärkeätä, että henkilökohtaisessa haastamisessa tai muussa tiedoksiantamisessa noudatetaan asianmukaista hienotunteisuutta.

5 §. Pykälän 1 momentin mukaan tiedoksi annettava asiakirja luovutetaan tiedoksiannon vastaanottajalle alkuperäisenä tai jäljennöksenä. Tätä pykälää vastaava säännös on oikeudenkäymiskaaren 11 luvun voimassa olevassa 9 §:ssä.

Pykälän 2 momentin mukaan tuomioistuim voi päättää, että jos muu kuin haastehakemus, vastaus tai tuomioistuimen pyytämä kirjallinen lausuma on vaikeasti jäljennettävissä tai niin laaja, että sen jäljentäminen on epätarkoituksenmukaista, aineisto pidetään asianosaisen nähtävänä tuomioistuimen kansliassa. Pykälän mukaan tuomioistuin päättäisi lainkohdassa tarkoitettua menettelyn käyttämisestä silloinkin, kun se antaa tiedoksiannosta huolehtimisen asianosaisen tehtäväksi.

Epätarkoituksenmukaista jäljentäminen voisi olla esimerkiksi silloin, kun jäljentäminen alkuperäisen asiakirjan laadun perusteella on teknisesti vaikeata tai kun jäljentäminen laajan liiteaineiston vuoksi tulee kalliiksi.

Pykälän 2 momentissa tarkoitettu aineisto voi koostua esimerkiksi kauppakirjoista tai liikekirjeenvaihdosta tai näiden liitteinä olevista kartoista, piirustuksista tai muista laajoista asiakirjoista. Lainkohdassa tarkoitettua tiedoksiantomenettelyä voitaisiin käyttää myös vain liiteaineiston osalta. Jos esimerkiksi hakemuksen liitteenä olevaan sopimukseen on liitetty laajoja kartoja, tuomioistuin voisi päättää, että kartat niitä jäljentämättä pidetään asianosaisen nähtävänä.

Sellaisten asiakirjojen tiedoksianto, joita ei tiedoksiannon yhteydessä luovuteta tiedoksisaajalle, tapahtuu, kuten edellä on mainittu, siten, että ne ovat nähtävinä tuomioistuimen kansliassa ja ilmoitus tästä merkitään tai liitetään tiedoksi annettavaan asiakirjaan. Ilmoituksessa on mainittava lisäksi se aika, milloin asiakirja on nähtävissä tuomioistuimen kansliassa. Silloin kun tiedoksiannon vastaanottaja haluaa kansliassa nähtävänä olevasta aineistosta jäljennöksen, tulee se mahdollisuuksien mukaan jäljentää hänelle.

6 §. Pykälä sisältää säännöksen siitä, että jos tiedoksi annettava määräys tai päätös on ilmoitettu tiedoksiannon vastaanottajalle tuomioistuimen kansliassa tai istunnossa, katsotaan hänen tuolloin saaneen siitä tiedon. Tiedoksiannon ajankohta määräytyy siis sen mukaan, milloin määräys tai päätös on tuomioistuimen istunnossa tai kansliassa ilmoitettu. Pykälässä tarkoitettulla tavalla ilmoitettua asiaa ei siten tarvitse tämän luvun säännösten mukaisesti antaa uudelleen tiedoksi.

Säännös on voimassa olevan oikeuden mukainen ja vastaa sisällöltään tiedoksiannosta hallintoasioissa annetun lain 23 §:ää.

Pyydettyessä tuomioistuimen on pykälän mukaan viipymättä annettava asianomaiselle asiakirja, johon määräys tai päätös sisältyy. Pääsäännön mukaan asiakirja tulisi antaa samassa käsittelytilaisuudessa, jossa määräys tai päätös ilmoitetaan. Jos se jostain erityisestä syystä ei ole mahdollista, tulee asiakirja toimittaa hänelle mahdollisimman pian käsittelyn jälkeen.

Luvun 27 §:ään otetun säännöksen nojalla luvun tiedoksiantoa koskevat säännökset ovat toissijaisia, eikä niitä siis sovelleta, kun tiedoksiannosta muualla laissa on säädetty toisin. Siten esimerkiksi avioliittoasetuksen (820/87) 13 §:n mukainen kirjallinen ilmoitus siitä, miten avioeroasia harkinta-ajan kuluttua on saatettava jatkokäsittelyyn, on edelleenkin annettava sanotun lainkohdan perusteella asianosaisille ilman eri pyyntöä.

7 §. Pykälä sisältää niin sanottua sijaistiedoksiantoa koskevan säännöksen. Vastaava voimassa oleva säännös on luvun 11 §:ssä.

Sijaistiedoksiannon käyttämisestä päättäisi, kuten nykyisinkin, haastemies. Sijaistiedoksi-antamisen käyttämisen edellytyksenä on kuten nykyisinkin, että haastemies ei ole tiedoksiantamista varten suorittamistaan etsiskelyistä huolimatta tavoittanut asianosaista ja että asianosaisen oletetaan välttelevän tiedoksiantoa. Nimenomaan siis edellytetään, että asianomaista tavoitellut henkilö on haastemies ja että hän on etsinyt asianomaista juuri sen asiakirjan tiedoksiantamiseksi, jonka tiedoksiantamisesta sijaistiedoksiantoa hyväksikäyttäen on kysymys.

Voimassa olevasta säännöksestä poiketen sijaistiedoksianto olisi 1 momentin mukaan mahdollinen silloinkin, kun haastemiehen tiedossa on, missä tiedoksiannon vastaanottaja oleskelee, mutta ilmenneiden seikkojen perus-

teella voidaan olettaa hänen välttelevän tiedoksiantoa. Kun kantajalla usein on tarve saada asia tuomioistuimessa käsitellyksi, on tärkeää, että tiedoksianto voidaan toimittaa myös tällaisessa tapauksessa.

Toisin kuin voimassa olevassa 11 §:ssä, ehdotuksessa ei edellytetä tietoa tiedoksiannon vastaanottajan vakinaisesta asuinpaikasta. Riittävää on, kun tiedetään osoite, jossa hän tiedoksiantohetkellä oleskelee.

Pykälään ehdotetaan lisäksi otettavaksi säännös kotiväkeen kuuluvan henkilön ikärajasta. Ehdotuksen mukaan tiedoksianto voidaan toimittaa 15 vuotta täyttäneelle. Vastaava ikäraja on tiedoksiannosta hallintoasioissa annetun lain 18 §:n 1 momentissa.

Pykälässä ehdotetaan niiden henkilöiden piiri, joille sijaistiedoksianto voidaan toimittaa, määriteltäväksi voimassa olevan lain mukaisen ”kotiväkeen” kuuluvien asemesta ”samaa talouteen” kuuluvilla henkilöillä. Vastaavanlainen raja, jota pykälään ehdotetaan, sisältyy myös tiedoksiannosta hallintoasioissa annettuun lakiin.

Tiedoksiannosta hallintoasioissa annetun lain 18 §:n mukaan sijaistiedoksianto voidaan toimittaa myös samassa talossa asuvalle vuokraisännälle, isännöitsijälle taikka talonmiehele.

Henkilöpiirin laajentaminen tiedoksiannon vastaanottajan lähipiirin ulkopuolelle edellyttää sitä, että näille säädetään velvollisuus toimittaa asiakirja tiedoksiannon varsinaiselle vastaanottajalle. Jotta tätä velvollisuutta puolestaan noudatettaisiin, olisi sille oltava jonkinlainen tehoste. Muuten ei sijaistiedoksiantoa käytettäessä ole riittäviä takeita siitä, että asianosainen todella saa tiedon tiedoksi annettavasta asiakirjasta.

Jotta mahdollisimman hyvin ilman laajaa lisäsääntelyä voitaisiin turvata se, että asianomainen saa tiedon tiedoksi annettavasta asiakirjasta, ei niiden henkilöiden piiriä, joille tiedoksianto voidaan toimittaa, ehdoteta laajennettavaksi nykyisestä. Kun sijaistiedoksianta on asianosaisen lähipiiristä tai sellainen henkilö, jolla todennäköisesti sukulaisuuden tai työtehtävien tai työaseman perusteella on kiinteä yhteys asianomaiseen, useissa tapauksissa tulee käytännössä turvatuksi, että asianomainen saa tiedon asiakirjasta, vaikka sitä ei ole annettu hänelle tiedoksi henkilökohtaisesti.

Eräänä sijaistiedoksiannon vaihtoehtona ehdotuksen mukaan, samoin kuin voimassa ole-

van lain mukaan, on se, että haastemies voi toimittaa tiedoksiannon jättämällä asiakirjat paikalliselle poliisiviranomaiselle. Siltä varalta, että tiedoksiannon vastaanottajalla ei ole ketään sijaistiedoksiannon vastaanottajaa, on tärkeää, että tiedoksi annettavat asiakirjat ovat jonkin helposti tavoitettavan viranomaisen hallussa. Vaikka tiedoksi annettavat asiakirjat on toimitettu sijaistiedoksiannon yhteydessä poliisille, poliisin ei tarvitse ryhtyä mihinkään erityistoimiin asiakirjojen toimittamiseksi tiedoksiannon vastaanottajan tietoon. Tämä johtuu ensinnäkin siitä, että tiedoksiannon katsotaan pykälän 3 momentin perusteella tapahtuneen jo silloin, kun haastemies on antanut postin kuljetettavaksi tiedoksiannon vastaanottajalle lähetetyn ilmoituksen. Lisäksi tiedoksiannon vastaanottajankin edun mukaista olisi, että hän saatuaan tiedon sijaistiedoksiannon tapahtumisesta ottaisi selon tiedoksi annetuista asiakirjoista sijaistiedoksiannon vastaanottajalta. Jos poliisi tapaa tiedoksiannon vastaanottajan, hänen tulee luonnollisesti antaa hallussaan oleva asiakirja tiedoksi.

Pykälän 2 momentti sisältää säännöksen 1 momentin nojalla sijaistiedoksiannon toimittaneen velvollisuudesta ilmoittaa postitse sijaistiedoksiannosta tiedoksiannon vastaanottajalle. Siitä, milloin ilmoitus on tehtävä ja minkälainen sen tulee olla, ei lakiin ehdoteta otettavaksi mitään erityistä säännöstä. Momentissa tarkoitettu ilmoitus tulisi kuitenkin lähettää niin pian kuin mahdollista. Näin olisi meneteltävä senkin vuoksi, että pykälässä tarkoitettua tiedoksiannon katsotaan tapahtuneen vasta, kun momentissa tarkoitettu ilmoitus on lähetetty.

Momentissa tarkoitettuna ilmoituksena voitaisiin käyttää ehdotuksen 17 §:n mukaista tiedoksiantotodistusta. Siitä käyvät ilmi kaikki ne tiedot, joita tiedoksiannon vastaanottaja tarvitsee voidakseen saada selville sen, mitä hänelle on ollut tarkoitus antaa tiedoksi.

Pykälän 3 momentin mukaan sijaistiedoksiannon katsotaan tapahtuneen silloin, kun 2 momentissa tarkoitettu ilmoitus on annettu postin kuljetettavaksi. Tuon päivämäärän ja ilmoituksen siitä, että tiedoksiannon katsotaan tapahtuneen mainittuna päivänä, on tietenkin oltava ilmoituksessa. Tiedoksiannon vastaanottajan on tärkeää tietää, milloin tiedoksiannon katsotaan tapahtuneen, muun muassa sen vuoksi, että määräajat kirjallisen vastauksen

antamiselle ja takaisinsaannille yksipuolista tuomiota vastaan alkavat tuosta ajankohdasta.

8 §. Pykälä sisältää säännöksen tiedoksianto-toimittamisesta asianosaiselle, joka oleskelee ulkomailla. Oleskelulla tässä yhteydessä ei tarkoiteta aivan lyhytaikaista oleskelua. Edellytyksenä ei kuitenkaan ole pysyväisluontoinen oleskelu ulkomailla, vaan esimerkiksi useamman viikon tai kuukauden ulkomaanmatka. Riittävää on siis, että tiedossa on se osoite, jossa tiedoksiannon vastaanottaja tiedoksiantohetkellä oleskelee. Vaikka pykälän sisältämä säännös olisi suoraan johdettavissa luvun muista säännöksistä, on pykälä kuitenkin selvyuden vuoksi katsottu tarpeelliseksi. Asiallisesti se vastaa voimassa olevan 11 luvun 12 §:ää. Sanotun 12 §:n mukaan haasteen tiedoksiantamisesta on huolehdittava viran puolesta, jos kantaja sitä vaatii.

Pykälän mukaan tiedoksiannosta huolehtii tässäkin tapauksessa luvun pääsäännön mukaisesti tuomioistuimien. Luvun 2 §:stä johtuu kuitenkin, että tuomioistuin voi tässäkin pykälässä tarkoitettussa tilanteessa asianosaisen pyynnöstä uskoa tiedoksiannosta huolehtimisen asianosaiselle.

Lisäksi pykälässä muun muassa edellä 2 §:n kohdalla selostetusta syystä ehdotetaan, että tuomioistuimen on ilmoitettava se päivä, jona tiedoksianto on viimeistään toimitettava. Varsinkin ulkomailla oleskelevalle on tärkeä turvata riittävän pitkä aika valmistautua asian käsittelyyn.

Pykälän mukaan tuomioistuimen tulee huolehtia asiakirjojen lähettämisestä siten kuin siitä on erikseen säädetty tai asianomaisen vieraan valtion kanssa sovittu. Pohjoismaiden välillä tapahtuvasta oikeusavusta tiedoksianton toimittamisessa toisessa pohjoismaassa on voimassa Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan kesken tehty sopimus, joka on meillä saatettu voimaan 23 päivänä kesäkuuta 1975 annetulla asetuksella (469/75). Sopimuksen mukaan viranomaisen voi näiden maiden välillä lähettää tiedoksiantopyynnön suoraan toisen sopimusvaltion asianomaiselle valtion viranomaiselle.

Siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa tarvittavien oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksiannosta ulkomailla on meillä voimassa Haagissa 15 päivänä marraskuuta 1965 tehty yleissopimus, jonka voimaan saattamisesta on annettu asetus 3 päivänä lokakuuta 1969 (701/69). Voimassa ovat edelleen myös Haagis-

sa 17 päivänä heinäkuuta 1905 ja 1 päivänä maaliskuuta 1954 tehdyt riita-asiaiden oikeudenkäyntiä koskevat yleissopimukset, jotka sanottu vuoden 1965 yleissopimus eräissä tapauksissa osittain korvaa. Lisäksi on mainittava keskinäisestä oikeusavusta annettaessa tiedoksi asiakirjoja yksityisoikeudellisissa asioissa annettu asetus (211/82), johon sisältyy säännöksiä haasteen tai kutsun tiedoksiannosta ulkomailla.

Pykälään ei ole otettu nimenomaista säännöstä siitä, miten tiedoksianto tulee toimittaa ulkomailla, jotta se olisi hyväksyttävissä myös Suomen tuomioistuimissa. Tältä osin on edelleen voimassa se kansainvälisen prosessioikeuden periaate, että tiedoksianto on katsottava pätevästi toimitetuksi, jos se on toimitettu sanotussa valtiossa säädetyn lain mukaisesti, joka ei ole ristiriidassa Suomen oikeusjärjestyksen peruseräkkeiden kanssa.

Voimassa olevan 12 §:n soveltamisen toinen edellytys on, että haastettavan olinpaikka tiedetään. Ehdotuksen mukaan edellytyksenä on, että tiedoksiannon vastaanottajan osoite on tiedossa. Muutosehdotus vastaa sitä, mitä edellytetään edellä mainitussa Haagissa 15 päivänä marraskuuta 1965 tehdyssä yleissopimuksessa. Sanotun yleissopimuksen 3 artiklan mukaan tiedoksianto on tehtävä sopimuksen liitteeseen olevan mallin mukaisella pyynnöllä. Malli edellyttää tiedoksiannon vastaanottajan osoitteen ilmoittamista. Samoin edellä mainitun keskinäisestä oikeusavusta annettaessa tiedoksi asiakirjoja yksityisoikeudellisissa asioissa annetun asetuksen 13 §:n mukaan pyynnöstä on käytävä ilmi tiedoksiannon vastaanottajan osoite.

9 §. Pykälä sisältää säännöksen asiakirjan tiedoksiantamisesta kuuluttamalla. Vastaava voimassa oleva säännös sisältyy luvun 13 §:ään. Sen mukaan kuulutustiedoksiantoa käytetään, jos haastettavalla ei ole vakinaista asuinpaikkaa Suomessa. Pykälää ehdotetaan selvennettäväksi siten, että kuulutustiedoksianton käytön edellytyksenä ei enää laissa mainita asuinpaikan puuttumista Suomessa. Täten halutaan välttää sekaannuksen syntyminen 8 §:n säännöksen kanssa, jonka soveltamisen edellytyksenä on, että tiedetään tiedoksiannon vastaanottajan se osoite, jossa hän oleskelee ulkomailla.

Tiedoksianto kuuluttamalla tulee siis kysymykseen ainostaan silloin, kun ei ole käytössä mitään muuta tiedoksiantotapaa. Pykälässä ehdotetaan, että tuomioistuin huolehtii tiedok-

siannon toimittamisesta kuuluttamalla, jos tiedoksiannon vastaanottajan tai hänen tiedoksiannon vastaanottamista varten valtuuttamansa henkilön olinpaikasta ei voida saada tietoa. Kuuluttamiseen tulee ryhtyä ainoastaan silloin, kun tuomioistuim on täysin vakuuttunut siitä, että asianomaisen asuinpaikka on tuntematon. Kuuluttamalla voitaisiin antaa tiedoksi esimerkiksi haaste, kutsu tai muu kehoitus sekä yksi-puolinen tuomio.

10 §. Voimassa olevan 13 §:n mukaan kuulustiedoksianto toimitetaan siten, että haaste haastehakemuksineen ja siihen liitettyine asiakirjoinaan julkaistaan virallisessa lehdessä jonkin kuukauden ensimmäisessä numerossa. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että tiedoksianto toimitetaan pitämällä asiakirja liitteineen nähtävillä tuomioistuimen kansliassa ja julkaisemalla ilmoitus asiakirjasta ja sen pääasiallisesta sisällöstä samoin kuin siitä, missä tiedoksi annettavat asiakirjat ovat nähtävillä, virallisessa lehdessä jonkin kuukauden ensimmäisessä numerossa.

Tarkoituksena on, että ilmoitus julkaistaan virallisessa lehdessä sellaisessa muodossa, että se riittää asianosaiselle tiedon saamiseksi siitä, mistä asiassa on kysymys. Ehdotettu menettely säästää kustannuksia ja turvaa sen, että käsiteltäväksi tuleva asia ei tule tarpeettoman laajalti sivullisten tietoon. Tiedoksiannon vastaanottajalla on ehdotuksen mukaan mahdollisuus saada tarkempi tieto asiasta tuomioistuimen kansliasta.

Kun käytetään kuulutusmenettelyä, aina ei saavuteta läheskään täyttää varmuutta tiedoksiannon perillemenosta. Jotta kuulutuksesta tiedon saaminen olisi nykyistä todennäköisempää, ehdotetaan 1 momentissa lisäksi säädettäväksi, että tuomioistuim voi julkaista ilmoituksen myös sanomalehdessä. Niin voitaisiin menetellä esimerkiksi silloin, kun tuomioistuim olettaa tiedoksiannon vastaanottajan saavan siten ilmoituksesta paremmin tiedon. Tuomioistuimen harkintaan ehdotetaan jätettäväksi se, missä sanomalehdessä, esimerkiksi paikallisessa vai valtakunnallisessa sanomalehdessä, julkaistusta ilmoituksesta asianomaisen voidaan katsoa saavan parhaiten tiedon. Momentissa ehdotetaan lisäksi säädettäväksi, että ilmoitus on viipymättä pantava nähtäville myös tuomioistuimen ilmoitustaululle.

Ehdotukseen ei sisälly säännöstä siitä, minä päivänä ilmoitus on julkaistava sanomalehdessä. Momentin perusteella ei ole siis välttämä-

töntä, että ilmoitus julkaistaan sanomalehdessä samana päivänä kuin virallisessa lehdessä, vaikka se onkin suositeltavaa.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että ilmoitusta ei kuitenkaan tarvitse julkaista, jos tiedoksianto siinä asiassa on jo aikaisemmin saman momentin perusteella toimitettu 1 momentissa tarkoitettulla tavalla samalle henkilölle. Jos samassa asiassa ilmoitus on sen sijaan julkaistu 11 §:n perusteella, voidaan ilmoitus jostakin muusta tiedoksi annettavasta asiakirjasta joutua julkaisemaan myös käsiteltävänä olevan pykälän perusteella. Tämä johtuu siitä, että kuuluttaminen 11 §:n nojalla ei tapahdu sen vuoksi, että ei olisi tiedossa, missä tiedoksiannon vastaanottaja oleskelee, vaan siitä syystä, että tiedoksiantoa ei vaikeuksitta voida toimittaa muulla tavoin.

Ilmoituksen julkaiseminen oikeudenkäynnin myöhäisemmässä vaiheessa ei ole perusteltua, koska on hyvin epätodennäköistä, että tiedoksiannon vastaanottaja, joka ei ole ryhtynyt toimenpiteisiin sen jälkeen, kun asiassa on ensimmäisen kerran julkaistu sanottu ilmoitus, ryhtyisi niihin toisen ilmoituksen julkaisemisen jälkeen. Vaikka momentissa sitä ei nimenomaisesti mainita, ilmoitusta ei tarvitsisi julkaista myöskään muutoksenhakutuomioistuimessa tapahtuvan käsittelyn johdosta, jos alempi tuomioistuim on jo julkaissut samassa asiassa pykälässä tarkoitetun ilmoituksen.

Sen sijaan momentissa ehdotetaan, että vaikka ilmoitusta ei julkaistaisikaan, tulisi asiakirjan olla nähtävillä tuomioistuimen kansliassa.

Pykälän 3 momentin mukaan tiedoksiannon katsotaan tapahtuneen 1 momentissa tarkoitettussa tilanteessa silloin, kun ilmoitus on julkaistu virallisessa lehdessä, ja 2 momentissa tarkoitettussa tilanteessa silloin, kun tiedoksi annettava asiakirja on pantu nähtäville tuomioistuimen kansliassa.

11 §. Pykälä sisältää säännöksen tiedoksiannon toimittamisesta asiassa, joka koskee kahta tai useampaa asianosaista yhteisesti. Säännös vastaa luvun voimassa olevan 14 §:n 1 momentin säännöstä, jonka mukaan asianosaiset voidaan haastaa samalla haasteella, joka kuitenkin on annettava erikseen jokaiselle tiedoksi. Kun tuomioistuim ehdotuksen pääsäännön mukaan huolehtisi tiedoksiannosta, olisi silloinkin, kun asia koskee kahta tai useampaa asianosaista, nopeinta ja helpointa, että tiedoksianto voitaisiin toimittaa samanaikaisesti myös useammalle asianosaiselle. Tämä ei olisi mah-

dollista haastettaessa samalla haasteella. Sen vuoksi ehdotetaan luovuttavaksi asianosaisten haastamisesta samalla haasteella. Sellaiseen menettelyyn ei ole mitään käytännön tarvetta.

Sen sijaan pykälään ehdotetaan edelleen otettavaksi selvyiden vuoksi säännös siitä, että pykälässä tarkoitettussa tilanteessa asiakirja on pääsääntöisesti annettava tiedoksi jokaiselle erikseen siten kuin 1—10 §:ssä on säädetty.

Samalla tavoin kuin voimassa olevan 14 §:n 1 momentissa on säädetty, tuomioistuin voi määrätä, silloin kun asiakirja on annettava tiedoksi niin monelle, että tiedoksiannon toimitaminen vaikeuksitta kullekin erikseen ei ole mahdollista, että tiedoksianto toimitetaan jollekin heistä ja että ilmoitus asiakirjan pääasiallisesta sisällöstä sekä siitä, kenelle tiedoksianto on toimitettu, ja siitä missä tiedoksi annettavat asiakirjat ovat nähtävillä, on julkaistava siten kuin 10 §:ssä ehdotetaan säädetäväksi.

Lisäksi pykälään ehdotetaan otettavaksi voimassa olevan lain mukainen säännös siitä, että tiedoksiannon katsotaan tapahtuneen, kun pykälässä tarkoitettu ilmoitus tiedoksiannosta on julkaistu virallisessa lehdessä.

Pykälän mukaan ratkaisun siitä, että asiakirja annetaan tiedoksi ainoastaan jollekin asianosaisista, tekee tuomioistuin silloinkin, kun tiedoksiannosta huolehtiminen on uskottu asianosaiselle. Tältä osin ehdotus vastaa voimassa olevaa oikeutta.

12 §. Pykälä sisältää säännöksen tiedoksiannosta valtiolle. Haasteen tiedoksiannosta valtiolle sisältyy säännös voimassa olevaan 15 §:ään. Sen mukaan tiedoksianto valtiolle toimitetaan lääninhallitukselle, jonka tulee, kun muun viranomaisen on asiaan vastattava, toimittaa jäljennös sille.

Kun joskus saattaa olla epäselvää, minkä läänin lääninhallitukselle tiedoksianto on toimitettava, tiedoksianto voitaisiin ehdotuksen mukaan toimittaa pätevästi mille tahansa lääninhallitukselle. Jos tiedoksianto tapahtuisi alueellisesti väärään lääninhallitukseen, tämän olisi viran puolesta toimitettava tiedoksi annettu asiakirja oikealle lääninhallitukselle.

Ehdotuksen mukaan tiedoksianto voitaisiin toimittaa myös suoraan sille viranomaiselle, joka käyttää asiassa valtion puhevaltaa. Näin voitaisiin menetellä esimerkiksi silloin, kun sanottu viranomainen on selvästi tiedossa tai kun se on jo käyttänyt käsiteltävänä olevassa asiassa valtion puhevaltaa.

Eri säädöksissä on toisinaan mainittu se viranomainen, jonka tulee valvoa valtion etua asiassa ja jolle asiaa koskeva haaste on annettava tiedoksi. Esimerkiksi rakennushallinnosta annetun asetuksen (24/82) 37 §:n 1 momentin mukaan rakennushallitus kantaa ja vastaa valtion puolesta sekä valvoo tuomioistuimissa valtion etua ja oikeutta rakennushallinnolle kuuluvissa asioissa. Saman pykälän 2 momentin mukaan rakennushallituksen hallinto-osaston osastopäälliköllä, hallintotoimiston toimistopäälliköllä ja asianvalvojalla on oikeus rakennushallituksen puolesta ottaa vastaan haasteen tiedoksianto.

Vaikka eri laeissa ja asetuksissa ei olisikaan nimenomaisesti säädetty valtion edun valvomista, tämä on kuitenkin useimmiten pääteltävissä niiden sisällöstä. Esimerkiksi rautatietä koskevista asioista tiedoksianto voidaan toimittaa rautatiehallitukselle sekä tie- ja vesirakennuslaitosta koskevista asioista tie- ja vesirakennushallitukselle.

Pykälään on lisäksi otettu voimassa olevaa lakia vastaava säännös siitä, että lääninhallituksen tulee toimittaa jäljennös tiedoksi annettavasta asiakirjasta sille viranomaiselle, joka käyttää valtion puhevaltaa asiassa.

13 §. Pykälä sisältää säännöksen tiedoksiannosta kunnalle. Pykälään on tehty ainoastaan uudistuksen edellyttämät muodolliset korjaukset. Asiallisesti pykälä vastaa voimassa olevan 16 §:n 1 momenttia.

14 §. Pykälän 1 momentti sisältää säännöksen tiedoksiannosta muulle yhdyskunnalle kuin kunnalle taikka yhtiölle, osuuskunnalle, yhdistykselle tai muulle yhteisölle tai yhtymälle taikka laitokselle tai säätiölle. Momentti vastaa voimassa olevan 16 §:n 2 momenttia sekä tiedoksiannosta hallintoasioissa annetun lain 14 §:ää. Momenttiin on tehty ainoastaan uudistuksen edellyttämät muodolliset korjaukset.

Muulla yhteisöllä taikka yhtymällä tarkoitetaan esimerkiksi rekisteriin merkitsemättömiä yhtiöitä, yhdistyksiä sekä erilaisia rahasto- tai avustusrenkaita. Sellaisina voidaan pitää myös yhteismetsiä, kalastuskuntia, vesilain (264/61) mukaisia yhteisiä vesialueita ja yksityisistä teistä annetun lain (358/62) mukaisia tiekuntia. Se, kenellä on oikeus edustaa tiedoksiannon vastaanottajaa, määräytyy aineellisen lainsäädännön mukaan.

Momentissa tarkoitettu tiedoksiannon vastaanottaja, jolla on oikeus edustaa asianosaisia, käy tavallisesti ilmi viranomaisten pitämistä

julkisista rekistereistä kuten yhdistys- ja kaupparekistereistä. Joskus lainsäädännössä on nimenomaan säädetty siitä, kenelle haaste on asianosaisen puolesta annettava tiedoksi. Sellainen säännös on muun muassa osakeyhtiölain 16 luvun 2 §:n 1 momentissa (687/83).

Voimassa olevan lain mukaan tiedoksianto on toimitettava julkipanemalla asiakirjat niin kuin julkisista kuulutuksista on säädetty, jollei momentissa tarkoitettua vastaanottajan edustajaa ole. Julkisista kuulutuksista annetun lain (34/25) mukaan kuulutus on pantava näkyviin tarkoitusta varten varatulle ilmoitustaululle, jota on pidettävä kunnan virastotalossa tai muussa kunnanhallituksen määräämässä sopivassa paikassa, johon virka-aikana on vapaa pääsy.

Nyt ehdotetaan, että kuulutus toimitettaisiin 10 §:ssä säädettyä ehdotetulla tavalla. Eriytyisen kuulusmenettelyn säilyttämiselle pykälässä tarkoitettussa tilanteessa ei ole olemassa mitään perusteita. Parempana vaihtoehtona on pidettävä sitä, että kuulusmenettely kaikissa tiedoksiantotilanteissa on säännelty samalla tavoin.

Momentin viimeinen virke sisältää voimassa olevan lain mukaisen säännöksen sijaistiedoksiannosta momentissa tarkoitetuissa tilanteissa. Tällöin tulevat sovellettaviksi myös ne 7 §:n säännökset, jotka edellyttävät sijaistiedoksiannosta ilmoittamista viipymättä asianomaiselle. Tässäkin tilanteessa sijaistiedoksiannon voi toimittaa ainoastaan haastemies.

Käsittävänä olevan momentin mukaan kuka tahansa toimipaikassa työskentelevistä henkilöistä on kelpoinen ottamaan vastaan sijaistiedoksiannon. Tämänkin pykälän mukaisessa sijaistiedoksiannossa olisi pyrittävä siihen, että tiedoksiannon oikea perillemeno taataan. Sijaistiedoksianto olisi toimitettava ensi sijassa sellaiselle oikeushenkilön toimipaikassa työskentelevälle henkilölle, joka on läheisessä yhteydessä tiedoksiannon vastaanottajaan.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännökset tiedoksiannon toimittamisesta kuolinpesälle. Voimassa olevassa laissa säännös tiedoksiannosta kuolinpesälle sisältyy 14 §:n 2 momenttiin. Sen mukaan kuolinpesän osakkaat haastetaan samalla haasteella, ja se osakas tai toimitsija, jonka hallussa pesä on, on velvollinen ottamaan vastaan haasteen sekä toimittamaan viipymättä kullekin osakkaalle oikeaksi todistetun jäljennöksen saamistaan asiakirjoista.

Voimassa olevan lain mukaan kuolinpesän osakkaat on kaikki haastettava samalla haasteella. Käytännössä on kuitenkin katsottu, että osakas voidaan myös haastaa eri haasteella. Jos on menetelty viimeksi mainitulla tavalla, on katsottu, ettei voimassa olevan 14 §:n 2 momentin säännös tule sovellettavaksi, vaan tiedoksianto on toimitettava kullekin erikseen.

Silloin kun kuolinpesän hallintoa ei ole järjestetty, pesäosakkaat perintökaaren 18 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan hallitsevat yhteisesti pesän omaisuutta ja edustavat tällöin kuolinpesää kolmatta henkilöä vastaan sekä kantavat ja vastaavat pesää koskeissa asioissa. Selvyyden vuoksi momentissa ehdotetaan säädettyä, että siinä tapauksessa tiedoksianto toimitetaan kaikille kuolinpesän osakkaille.

Silloin, kun pesänselvittäjä on määrätty pitämään huolta pesän hallinnosta, tiedoksianto tulisi ehdotuksen mukaan kuitenkin toimittaa pesänselvittäjälle.

Kun tiedoksiannon toimittaminen kaikille pesän osakkaille saattaa käytännössä kuitenkin olla vaikeata, ehdotetaan voimassa olevan lain mukaisesti, että tiedoksianto voidaan toimittaa myös sellaiselle, joka hoitaa pesän omaisuutta, vaikka kuolinpesä ei olisikaan pesän osakkaiden hallinnassa. Kuolinpesän hoitaminen saatetaan ilmetä monista eri seikoista, kuten siitä, että osakas asuu kuolinpesään kuuluvassa kiinteistössä tai muussa vainajan asunnossa taikka asunnon välittömässä läheisyydessä. Ehdotuksen mukaan tiedoksianto voitaisiin toimittaa sellaiselle pesän osakkaalle siitä huolimatta, että kuolinpesä ei olisikaan pesän osakkaiden hallinnossa.

Voimassa olevan lain mukaisesti momentissa ehdotetaan säädettyä, että tiedoksiannon vastaanottajan on viipymättä toimitettava kullekin osakkaalle oikeaksi todistettu jäljennös saamistaan asiakirjoista. Silloin kun tiedoksianto on toimitettu kuolinpesän osakkaalle, vaikka pesä ei ole osakkaiden hallinnossa, osakkaan on ehdotuksen mukaan viipymättä toimitettava jäljennös saamistaan asiakirjoista myös sille, jonka hallinnossa pesä on. Ehdotukseen ei, kuten ei voimassa olevaan lakiin, sisälly säännöstä siitä, millä tavoin tiedoksiannon vastaanottajan tulee toimittaa jäljennös saamistaan asiakirjoista. Käytännössä riittää, että jäljennös toimitetaan tiedoksi siten, että jälkepäin voidaan osoittaa, että jäljennös on toimitettu tiedoksi viipymättä momentissa tarkoitetuille henkilöille.

15 §. Pykälä sisältää säännöksen tiedoksiantosta konkurssipesälle. Asiallisesti pykälä vastaa 11 luvun voimassa olevaa 17 §:ää. Siihen on tehty ainoastaan uudistuksen edellyttämät muodolliset muutokset.

Ehdotusta valmisteltaessa on selvyiden kannalta pidetty parempana vaihtoehtona säilyttää konkurssipesää koskeva säännös erillisenä kuin sisällyttää se esimerkiksi 12 §:n 2 momentin yhteyteen.

16 §. Pykälä sisältää säännöksen tiedoksianton toimittamisesta asiamiehelle. Voimassa olevassa laissa ei riita-asioiden osalta ole vastaavaa säännöstä. Rikosasioiden osalta sellainen säännös sisältyy voimassa olevaan 22 §:n 2 momenttiin.

Pykälän 1 momentin mukaan haaste voidaan antaa tiedoksi myös vastaajan haasteen vastaanottamista varten valtuuttamalle asiamiehelle. Valtuutuksen tulee olla siten yksilöity, että siitä nimenomaan ilmenee asiamiehen sen perusteella voivan päämiehensä puolesta ottaa vastaan haasteen tai muun tiedoksianton. Valtuutuksen ei kuitenkaan tarvitse olla tiettyä asiaa koskeva, vaan se voi olla annettu kosemaan kaikissa asioissa toimitettavia tiedoksiantoja. Toimitettaessa asiakirja postille saantitodistusta vastaan tiedoksi annettavaksi, postille tulee samalla ilmoittaa, voiko tiedoksianton ottaa vastaan asiamies ja minkälaista valtuutusta häneltä edellytetään.

Pykälän 2 momentin mukaan tiedoksianto voidaan vireillä olevassa asiassa toimittaa asianosaisen asiamiehelle. Jos tiedoksianto toimitetaan päämiehelle asiamiehen asemesta, on asianmukaista, että siitä ilmoitetaan asiamiehelle. Tämä olisi tärkeää sen vuoksi, että asiamiehelle turvataan siten tilaisuus mahdollisimman hyvin hoitaa päämiehensä asiaa.

Pykälän 3 momentin mukaan tiedoksianto on kuitenkin toimitettava asianomaiselle itselleen silloin, kun hänet velvoitetaan saapumaan tuomioistuimeen tai suorittamaan jotain muuta henkilökohtaisesti. Tällöinkin tiedoksiannosta olisi asianmukaista ilmoittaa asiamiehelle. Momentin tarkoittamana henkilökohtaisena suoritusvelvollisuutena voidaan pitää esimerkiksi oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 12 §:n mukaista asiakirjan esittämisvelvollisuutta tai riita-asioiden oikeudenkäyntimenettelyn uudistamista koskevaan ehdotukseen sisältyvän oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 3 §:n perusteella turvaamistoimena määrättävää toimimis- tai pidättymisvelvoitetta. Ehdotusta on pidettävä

tarkoituksenmukaisena ottaen huomioon asianomaiselle henkilökohtaisesti asetetun velvoitteen noudattamatta jättämisestä mahdollisesti aiheutuvat seuraamukset.

17 §. Pykälä sisältää säännöksen tiedoksiantosta laadittavasta todistuksesta. Säännös haasteen toimittamisesta annettavasta todistuksesta on voimassa olevassa 18 §:ssä.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että tiedoksiannosta on laadittava kirjallinen todistus, jossa on mainittava, kenelle, minä päivänä ja millä paikkakunnalla tiedoksianto on toimitettu. Tiedoksiantotodistus voitaisiin laatia lomakkeen muotoon.

Tämä todistus jäisi tiedoksiantajan haltuun sen vuoksi, että sen avulla tuomioistuin saisi tiedon siitä, miten tiedoksianto on tapahtunut. Todistuksesta annettaisiin 1 momentin mukaan jäljennös tiedoksisajalle. Jäljennöksellä on merkitystä tiedoksisajalle silloin, kun tiedoksiantohetkestä alkaa kulua jokin hänen oikeuteensa vaikuttava määräaika, kuten esimerkiksi määräajat kirjallisen vastauksen antamista ja yksipuoliseen tuomioon takaisinsaannin hakemista varten.

Edellä mainitun lisäksi on tiedoksiantotodistuksesta 1 momentin mukaan ilmettävä syy siihen, miksi ehdotetun 7 §:n mukaista sijais-tiedoksiantoa on käytetty. Tämä on tärkeää sen vuoksi, että myöhemmin voidaan arvioida, onko sijaistiedoksianton käyttämiseen ollut perustetta ja onko tiedoksianto tapahtunut laissa edellytetyllä tavalla. Lisäksi todistukseen on merkittävä se päivä, jolloin 7 §:ssä tarkoitettu ilmoitus tiedoksianton varsinaiselle vastaanottajalle on annettu postin kuljetettavaksi.

Pykälän 1 momentti sisältää lisäksi voimassa olevan 18 §:n mukaisen säännöksen tiedoksiantotodistuksen allekirjoittamisesta. Momentin mukaan tiedoksianton toimittajan on allekirjoitettava todistus.

Pykälän 2 momentti sisältää säännöksen tiedoksiantotodistukseen merkittäviä tietoja vastaavien tietojen merkitsemisestä 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun todistukseen. Säännöksen mukaan tiedoksianton vastaanottajan on merkittävä hänelle tiedoksianton vastaanottamista varten toimitettuun todistukseen tiedoksianton vastaanottamisen päivämäärä sekä se paikkakunta, missä hän on ottanut tiedoksianton vastaan. Lisäksi hänen tulee varmentaa tiedot allekirjoituksellaan.

Pykälän 3 momentti sisältää viittaussäännöksen siitä, että saantitodistuksesta on voi-

massa, mitä siitä on erikseen säädetty. Säännökset saantitodistuksesta sisältyvät postiliikenneasetuksen 30 §:n 2 momenttiin ja asetuksen nojalla annetun postisäännön 4.24 kohtaan. Sanotun 2 momentin mukaan lähettäjällä on oikeus saada todistus siitä, että kirjattu tai vakuutettu lähetys tai postiosoituksen rahamäärä on asianmukaisesti postista annettu tai maksettu.

18 §. Pykälä sisältää säännöksen tiedoksiantossa tapahtuneen virheen korjaamisesta silloin, kun tuomioistuimella on huolehtinut tiedoksiannosta. Tiedoksiannossa tapahtuneen virheen vaikutuksesta silloin, kun asianosainen on itse huolehtinut tiedoksiannosta, sisältyy säännös ehdotettuun 20 §:ään.

Voimassa olevan 21 §:n mukaan kanne on jätettävä tutkittavaksi ottamatta, jos haastetta ei ole annettu vastaajalle oikein tiedoksi ja jos siitä tehdään väite tai vastaaja jää tuomioistuimeen saapumatta. Jos vastaaja ei ole saanut hyväkseen laillista haasteaikaa ja hän tekee siitä väitteen, asia on lykättävä niin, että hän lykkäyspäätöksen julistamisesta lukien saa hyväkseen laillisen haasteajan. Jos vastaaja jää saapumatta tuomioistuimeen, asia on tällöinkin lykättävä ja kantaja velvoitettava antamaan vastaajalle tieto päätöksestä siten, että tämä tiedoksiannosta lukien saa laillisen haasteajan uhallu, että asia muuten jätetään tutkittamatta.

Kun tiedoksiantaminen ehdotuksen mukaan pääsääntöisesti siirtyy tuomioistuimen tehtäväksi, tiedoksiannossa tapahtuneen virheen merkitys on arvioitava toisella tavoin. Tällöin ei se seikka, että asiakirjaa ei ole saatu annetuksi tiedoksi tai että tiedoksianto on toimitettu virheellisesti, saa aiheuttaa, että kanne sillä perusteella esimerkiksi jätettäisiin tutkimatta.

Pykälän 1 momentti sisältää säännöksen sen tilanteen varalta, että tiedoksiannon vastaanottaja on jäänyt tuomioistuimeen saapumatta tai ei ole antanut häneltä pyydettyä kirjallista vastausta tai lausumaa. Pykälän 2 momentti sisältää säännöksen sen tilanteen varalta, että asianosainen tekee väitteen tiedoksiannon virheellisyydestä.

Pykälän 1 momentin mukaan tiedoksianto on toimitettava uudelleen, jos tiedoksiantoa ei ole toimitettu määrätyssä ajassa tai jos se on toimitettu virheellisesti ja jos asianosainen on jäänyt tuomioistuimeen saapumatta tai ei ole antanut häneltä pyydettyä kirjallista vastausta tai lausumaa, jollei uutta tiedoksiantoa virheen

vähäisyyden vuoksi ole pidettävä tarpeettomana.

Momentin mukaan uutta tiedoksiantoa ei tarvitse toimittaa, jos sitä virheen vähäisyyden vuoksi ei ole pidettävä tarpeellisenä. Vähäisenä virhettä voidaan pitää esimerkiksi silloin, kun todetaan, että tiedoksi annettavan asiakirjan tai liitteen jäljennös on ollut virheellinen vain joltakin epäoleelliselta osin. Sen sijaan, jos asiakirjaa ei ole annettu tiedoksi määrätyssä ajassa, tiedoksianto on momentin mukaan toimitettava uudelleen. Tällainen määräaika on asetettava silloin, kun tuomioistuin ehdotetun 3 §:n tai 4 §:n 2 momentin nojalla lähettää asiakirjan postitse saantitodistusta vastaan tai antaa tiedoksiannon haastemiehen tehtäväksi.

Jos tiedoksiantoa ei ole toimitettu määrätyssä ajassa tai se on toimitettu virheellisesti ja asianosainen tekee siitä väitteen istunnossa tai häneltä pyydettyssä kirjallisessa vastauksessa tai lausumassa, pykälän 2 momenttiin otettavaksi ehdotetun säännöksen mukaan asian käsittelyä on lykättävä tai kirjallisen vastauksen tai lausuman antamiselle on asetettava uusi määräaika, jollei sitä virheen vähäisyyden vuoksi ole pidettävä tarpeettomana. Samalla tavoin kuin 1 momentin kohdalla, silloin kun tiedoksiantoa ei ole toimitettu määrätyssä ajassa, asian käsittely on aina joko lykättävä tai kirjallisen vastauksen tai lausuman antamiselle on asetettava uusi määräaika, jos asianosainen tekemällä väitteen tiedoksiannon myöhästymisestä sitä vaatii.

Jos asianosainen ei ole saanut tiedoksi annettavia asiakirjoja, ne on momentin mukaan annettava asianosaiselle käsittelyn lykkäämisestä tai uudesta määräajasta ilmoitettaessa. Jos asiakirjoja ei voida tuolloin toimittaa, ne tulee momentin mukaan toimittaa välittömästi asianosaisen ilmoittamaan osoitteeseen.

19 §. Pykälä sisältää säännöksen tiedoksiantossa tapahtuneen virheen vaikutuksesta silloin, kun asianosainen on itse huolehtinut tiedoksiannosta. Voimassa olevan 21 §:n mukaan asian käsittely on lykättävä, jos vastaaja ei ole saanut hyväkseen laillista haasteaikaa ja on jäänyt pois tuomioistuimesta tai on tehnyt siitä väitteen. Jos haastamisessa on tapahtunut jokin muu virhe, asia vastaavissa tilanteissa jätetään tutkimatta.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan ensinnäkin säädettäväksi, että asia jätetään sillensä, jos kantaja, jonka tehtäväksi haasteen tiedoksiantaminen on annettu, ei silloin, kun tuomio-

istuin jatkaa asian käsittelyä, ole toimittanut tuomioistuimelle todistusta siitä, että haasteen tiedoksianto on toimitettu määräajassa ja säädetyllä tavalla. Tältä osin säännös vastaa voimassa olevaa oikeutta, kuitenkin sillä erotuksella, että asia tutkimatta jättämisen sijasta jätettäisiin sillensä. Se, että tuomioistuin ei ryhdy itse huolehtimaan tiedoksiannosta, vaan asia jätetään sillensä, johtuu siitä, että silloin kun kantaja ei haluakaan enää kannetta ajettavaksi, tuomioistuimen toimenpide saattaisi osoittautua turhaksi.

Asiaa ei kuitenkaan 2 momentin mukaan jätetä sillensä, jos vastaaja väitettä tekemättä vastaa pääasiaan. Silloin kun asiaa käsitellään istunnossa, asia tulisi ehdotuksen perusteella jättää sillensä vasta käsittelyn alussa. Tämä johtuu siitä, että vastaaja saattaa tulla istuntoon ja suostua asian käsittelemiseen sitä huolimatta, että haastetta ei ole määrätyssä ajassa annettu hänelle tiedoksi. Silloin kun vastaajalta on pyydetty kirjallinen vastaus, asiaa ei myöskään saa jättää sillensä, jos vastaaja on antanut vastauksen, vaikka tiedoksiantoa ja todistusta siitä ei ole toimitettu tuomioistuimelle. Kuten edellä 2 §:n kohdalla on selostettu, asiassa, jossa sovinto on sallittu, kantajan tällaista passiivisuutta lienee tulkittava siten, että vastaajalla on oikeus yksipuoliseen tuomioon.

Asiaa ei myöskään jätettäisi sillensä, kun kantaja on pyytänyt uutta määräaika tiedoksiannon toimittamista varten tai tuomioistuinta huolehtimaan tiedoksiannosta. Ehdotuksen mukaan kantajan tulee esittää pätevä syy uuden määräajan asettamiselle. Pätevä syy voisi olla esimerkiksi silloin, kun kanne lain mukaan tulee nostaa määräajassa, koska asian sillensä jättämisestä saattaisi aiheutua lopullinen oikeudenmenetys. Momentin mukaan tuomioistuin voi myös kantajan pätevistä syistä esittämän pyynnön johdosta pitentää tiedoksiannon määräaika. Mahdollisuudet saada määräaika pitennetyksi tai uusi määräaika vastaavat voimassa olevan lain edellä selostettua mahdollisuutta käsittelyn lykkäämiseen.

Kun haasteen tiedoksianto annetaan kantajan huolehdittavaksi, hänelle on ehdotetun 2 §:n 2 momentin nojalla ilmoitettava käsiteltävänä olevassa momentissa tarkoitettua asian sillensä jäämisen mahdollisuudesta ja mahdollisuudesta pyytää määräajan pitennystä, uutta määräaika tai tuomioistuinta huolehtimaan haasteen tiedoksiannosta.

Pykälän 3 momentti koskee tilannetta, jossa asianosainen laiminlyö toimittaa tuomioistuimelle todistuksen muun asiakirjan kuin haasteen tiedoksiannosta. Momentissa ehdotetaan, että tuomioistuimen on tällöin viivytystä huolehdittava tiedoksiannosta.

Toisin kuin haasteen tiedoksiannon laiminlyönnin johdosta, myöhemmässä käsittelyvaiheessa tapahtuneen tiedoksiannon laiminlyönnin johdosta asiaa ei voida jättää sillensä. Tämä johtuu siitä, että tiedoksiannon laiminlyönnin menettelyä voidaan riita-asiain menettelyn uudistamista koskevan ehdotuksen 12 luvun ja erikseen muutettavaksi ehdotetun 21 luvun perusteella pitää sellaisena, että vastapuolella on sen johdosta oikeus joko yksipuoliseen tuomioon tai kulujen korvaukseen.

Ehdotuksen mukaan tuomioistuimen on momentissa tarkoitettussa tilanteessa huolehdittava tiedoksiannosta viivytyksestä. Näin tulisi menetellä muun muassa sen vuoksi, että välttyttäisiin esimerkiksi turhalta istunnolta. Ennen tiedoksiantoa tuomioistuin voi tietenkin halutessaan varmistautua siitä, onko tiedoksianto tapahtunut vai ei.

Haasteesta rikosasiassa

20 §. Pykälä sisältää säännöksen haasteesta ja sen tiedoksiantamisesta rikosasiassa. Ehdotus vastaa asiallisesti voimassa olevaa 22 §:ää. Pykälän 1 ja 2 momentti ovat samanlaiset kuin voimassa olevan 22 §:n 1 ja 2 momentti.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi ainoastaan pykäläviittausta koskeva muutos. Momentissa viitataan voimassa olevan 13 §:n asemesta ehdotetun 10 §:n säännökseen kuultamisesta virallisessa lehdessä.

Voimassa olevassa laissa vain 22 a §:ssä on säännös asianomistajan kutumisesta tuomioistuimeen. Ehdotukseenkaan ei sisälly muuta säännöstä asianomistajan kutumisesta. Samalla tavoin kuin voimassa olevankin lain mukaan asianomistaja voidaan kutsua myös suullisella haasteella ja sovellettaviksi voivat tulla esimerkiksi ehdotetut 12—15 §.

21 §. Pykälä, joka vastaa voimassa olevaa 24 §:ää, sisältää säännöksen haasteen tai kutsun antamisesta tiedoksi vastaajalle tai asianomistajalle maan ulkopuolella. Pykälän 1 ja 2 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi ainoastaan ehdotuksen muun osan edellyttämät muodolliset muutokset. Pykälän 1 momenttia ehdote-

taan muutettavaksi siten, että siinä riita-asioiden oikeudenkäyntimenettelyn uudistamista koskevaan ehdotukseen sisältyvän oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 6 §:n mukaisesti mainitaan haasteen ja kutsun antajana tuomioistuin nykyisten kihlakunnantuomarin ja raastuvan oikeuden puheenjohtajan asemesta.

Pykälän 2 momentti sisältää säännöksen haasteen tai kutsun lähettämisestä ulkomaan viranomaiselle. Voimassa olevassa 22 a §:n 2 momentissa on tältä osin viittaus siihen, mitä haasteesta riita-asiaassa on säädetty. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen otetaan viittaus ehdotetun 8 §:n säännökseen tiedoksiannosta ulkomailla oleskelevalle asianosaiselle riita-asiaassa. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi myös siten, että siitä nimenomaisesti käy ilmi se, että haasteen tai kutsun lähettämisestä rikosasiassa huolehtii aina tuomioistuin.

Pykälän 3 momentti on samanlainen kuin voimassa olevan 22 a §:n 3 momentti.

22 §. Pykälään sisältyy säännös suullisesta haasteesta. Vastaavanlainen säännös on voimassa olevassa 23 §:ssä. Suullista haastetta käytetään lähes poikkeuksetta rikosasiassa. Kun oikeudenkäyntimenettely rikosasioissa aikanaan uudistetaan, siinä yhteydessä joudutaan ottamaan kantaa siihen, säilytetäänkö suullinen haaste vai siirrytäänkö samanlaiseen järjestelmään kuin nyt riita-asioiden osalta ehdotetaan.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan voimassa olevasta laista poiketen säädettäväksi, että haastemies voi toimittaa haastamisen ilman esteettömän todistajan läsnäoloa tai haastettavan allekirjoitusta. Ehdotetun 25 §:n mukaan haastemiehen kirjallisella todistuksella on katsottava toteen näytetyksi, että tiedoksianto on niin toimitettu kuin todistus osoittaa.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi haasteen sisältöä koskeva säännös. Voimassa olevassa vastaavassa säännöksessä viitataan haasteen sisällön osalta muutettavaksi ehdotetun 11 luvun 3 §:n 1 momenttiin ja 4 §:ään. Haasteessa on ehdotuksen mukaan ilmoitettava tuomioistuimen nimi, asianosaiset sekä vaatimus ja ne seikat, joihin vaatimus perustuu, ja kehoitettava vastaajaa saapumaan tuomioistuimeen. Samalla on ilmoitettava, minä päivänä ja kellonaikana sekä missä istunto pidetään. Lisäksi on noudatettava, mitä 20 §:n 1 ja 2 momentissa on säädetty, sekä otettava huomioon tuomioistuimen asian käsittelypäivästä

antamat määräykset. Siten haasteen sisältö rikosasiassa vastaisi sitä, mitä erikseen ehdotetun 5 luvun 11 §:ssä on ehdotettu riita-asian osalta.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi voimassa olevan lain 23 §:n 3 ja 4 momenttia vastaavat säännökset. Momentissa on ensinnäkin viittaussäännös ehdotettuun 17 §:n 1 momenttiin, joka sisältää tiedoksiantotodistusta koskevat säännökset. Toisin kuin voimassa olevan lain mukaan, todistus tiedoksiannosta on toimitettava tuomioistuimelle ja ainoastaan jäljennös todistuksesta annetaan tiedoksiaajalle. Vastaavasti kuin voimassa olevassa laissa, ehdotetaan, että tiedoksiantotodistus on toimitettava tuomioistuimelle viipymättä ja viimeistään istutuspäivän alussa. Todistus voidaan ehdotuksen mukaan edelleenkin toimittaa myös postitse tai lähetin välityksellä.

23 §. Pykälään ehdotetaan otettavaksi voimassa olevaa 19 §:ää vastaava rikosasiain viireilletulosta koskeva säännös. Kun riita-asioiden viireilletulosta ehdotetaan säädettäväksi riita-asioiden oikeudenkäyntimenettelyn uudistamista koskevaan ehdotukseen sisältyvän oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 1 §:n 2 momentissa, ehdotetaan sanottu 19 §:n säännös tarpeellista osin siirrettäväksi tähän pykälään.

Erityiset säännökset

24 §. Pykälän 1 momenttia, joka edelleen vastaa asialliselta sisällöltään voimassa olevan lain 24 §:n 1 momenttia, ehdotetaan muutettavaksi siten, että tuomioistuimeen haastamisen asemesta säädetään tuomioistuimeen kutumisesta. Siten momentin säännös koskee kaikkia niitä tilanteita, jolloin momentissa tarkoitettu henkilö on velvollinen saapumaan tuomioistuimeen. Lisäksi momenttiin ehdotetaan tehtäväksi ne muodolliset muutokset, jotka aiheutuvat siitä, että posti- ja lennätinlaitoksen sekä Valtionrautateiden viran ja toimen haltijoiden osalta noudatettavat pykälässä tarkoitettut säädökset, posti- ja telelaitoksesta annettu asetus (368/81) ja Valtionrautateiden hallinnosta annettu asetus (273/87), on kumottu.

Pykälän 2 momentti vastaa eräin muodollisin muutoksin luvun 24 §:n voimassa olevaa 2 momenttia.

25 §. Pykälä vastaa oikeudenkäymiskaaren 11 luvun voimassa olevan 25 §:n säännöstä tiedoksiannosta laaditun todistuksen todistu-

sarvosta. Pykälän mukaan haastemiehen antamalla kirjallisella todistuksella on katsottava toteen näytetyksi, että tiedoksianto on niin toimitettu kuin todistus osoittaa. Säännös koskee sekä riita- että rikosasioita.

26 §. Lukuun ehdotetaan otettavaksi säännös siitä, mitä käsiteltävänä olevassa oikeudenkäymiskaaren 11 luvussa tarkoitetaan haastemiehellä. Haastemieslain 1 §:ssä määritellään, ketkä ovat haastemiehiä ja siten sekä velvollisia että oikeutettuja toimittamaan tiedoksiantoja. Pykälässä ehdotetaan lisäksi säädettäväksi, että luvussa tarkoitetaan haastemiehellä myös haastemieslain 6 §:n mukaan tiedoksiantoon oikeutettua. Sanotussa 6 §:ssä luetellaan henkilöt, joilla on yksittäistapauksessa samanlainen oikeus kuin haastemiehellä. Tällaisia henkilöitä ovat esimerkiksi julkinen notaari, ulosottomies, kaupunginvouti ja tuomioistuimen päällikön määräämä tuomioistuimen palveluksessa oleva virkamies tai toimihenkilö.

Lisäksi luvussa 26 §:n mukaan tarkoitetaan haastemiehellä Ahvenanmaan maakunnan maakunnanvoudinvirastosta annetun lain mukaista haastemiestä. Sanotun lain 2 §:n 2 momentin mukaan maakunnanvoudin apuna oleva ulosottoapulainen on myös haastemies.

27 §. Pykälään ehdotetaan otettavaksi luvun säännösten toissijaisuutta koskeva säännös. Pykälän mukaan tämän luvun säännöksiä tiedoksiantosta ei sovelleta, kun siitä on muualla laissa säädetty toisin. Esimerkiksi 25 luvun 4 §:n tai hakemusasioiden käsittelystä yleisessä alioikeudessa annetun lain 16 §:n 2 momentin mukaiset ilmoitukset tuomioistuin voi tämän luvun säännösten estämättä lähettää tavallisella virkakirjeellä.

Kuten 6 §:n perusteluissa on todettu, siitä huolimatta, että sanottuun pykälään otettavaksi ehdotetun säännöksen mukaan tiedoksianton vastaanottajan katsotaan saaneen tiedon tiedoksi annettavasta määräyksestä tai päätöksestä silloin, kun se on ilmoitettu hänelle istunnossa tai kansliassa, avioliittoasetuksen 13 §:n mukainen kirjallinen ilmoitus siitä, miten avioeroasia harkinta-ajan kuluttua on saatettava jatkokäsittelyyn, on edelleenkin annettava asianosaiselle ilman eri pyyntöä, vaikka asia olisi hänelle ilmoitettu suullisesti istunnossa tai kansliassa.

Kuten edellä on todettu, tiedoksiantoa koskeva uudistusehdotus ei koske maksamismääräysmenettelyä. Siten maksamismääräyslain 6 §:n mukaan, sellaisena kuin sitä tässä esityk-

sessä ehdotetaan muutettavaksi, velkojan on huolehdittava siitä, että haastemies tai muu oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 26 §:ssä tarkoitettu henkilö antaa hakemusta koskevan ilmoituksen velalliselle henkilökohtaisesti tiedoksi.

16 luku. Oikeudenkäyntiväitteistä ja lykkäyksestä

9 §. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi ehdotuksen 11 luvun edellyttämät muutokset. Pykälässä säädetään nykyisin, että asianosainen tai hänen laillinen edustajansa, joka ei ole tuomioistuimessa saapuvilla tai edustettuna, on kutsuttava tuomioistuimeen samassa järjestyksessä kuin kirjallisen haasteen tiedoksiantamisesta on säädetty, jos hänet on velvoitettu sakon uhalla saapumaan jatkokäsittelyyn.

Pykälän mukaan voitaisiin sakon uhalla saapumaan velvoitettava asianosainen tai hänen laillinen edustajansa kutsua 11 luvun 4 §:n mukaisella haastetiedoksiannolla tai riita-asiasa lisäksi lähettämällä kutsu 3 §:ssä säädettäväksi ehdotetulla tavalla postitse saantitodistusta tai vastaanottotodistusta vastaan. Pykälän mukaan tiedoksianto postitse ei olisi siis mahdollista rikosasiassa, vaan kuten aikaisemmin 11 luvun 20 §:n 2 momentin perusteluissa on todettu, nyt ehdotettujen uusien tiedoksiantotapojen käyttöön ottaminen rikosasioissa tulee harkittavaksi rikosasioiden menettelyn uudistamisen yhteydessä.

Se, kuka huolehtii kutsun tiedoksiantamisesta, määräytyy 11 luvun säännösten perusteella. Käsiteltävänä oleva pykälä sisältää säännöksen ainoastaan tiedoksiantotavasta.

17 luku. Todistelusta

26 §. Pykälä sisältää säännöksen todistajan kutsumisesta tuomioistuimeen. Voimassa olevan säännöksen mukaan todistajan kutsumisesta huolehtii asianosaisen pyynnöstä sekä riita- että rikosasiassa haastemies suullisella haasteella. Lisäksi on säädetty, että tuomioistuimessa saapuvilla oleva on velvollinen heti todistamaan.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2—4 momentti. Uudessa 2 momentissa säädettäisiin todistajan kutsumisesta rikosasiassa ja 3 momentissa riita-asiasa. Pykälän 4 momenttiin

ehdotetaan otettavaksi säännös siitä, mitä tietoja kutsussa on ilmoitettava.

Pykälän 1 momenttiin sisältyvä säännös velvollisuudesta heti todistaa koskee sekä riittävä rikosasioita.

Pykälän 2 momentin mukaan asianosaisen on rikosasiassa pyydettävä haastemiestä tai muuta 26 §:ssä tarkoitettua henkilöä kutsumaan todistaja tuomioistuimeen niin ajoissa, että tämä voi tulla tuomioistuimeen.

Pykälän 3 momentin mukaan tuomioistuin huolehtii todistajan kutumisesta riita-asiaassa. Ehdotetun 11 luvun 2 §:n nojalla tuomioistuin voisi sanotussa pykälässä mainituin perustein antaa todistajan kutumisen myös asianosaisen tehtäväksi. Ehdotettu säännös ei estä asianosaista itseään nykyiseen tapaan huolehtimasta siitä, että ne todistajat, joiden kertomuksiin hän tulee vetoamaan, ovat esimerkiksi välittömästi valmistelun yhteydessä toimitettavassa pääkäsittelyssä paikalla. Asian valmistelussa tulisi luonnollisesti sopia siitä, kuka huolehtii todistajien kutumisesta myöhemmin toimitettavaan pääkäsittelyyn.

Esimerkiksi silloin, kun riita-asia riita-asioiden oikeudenkäyntimenettelyn uudistamista koskevaan ehdotukseen sisältyvän 6 luvun 15 §:n perusteella ratkaistaan välittömässä pääkäsittelyssä, saattaa usein olla tarkoituksenmukaista, että asianosainen ottaa mukaansa todistajan välittömän pääkäsittelyn varalta, ilman että tuomioistuimen tarvitsee kutsua todistajaa. Tällaisen todistajan velvollisuus todistaa seuraisi nyt puheena olevan pykälän 1 momentin ensimmäisestä virkkeestä. Jos tällainen todistaja ei kuitenkaan saavu tuomioistuimeen, ei häntä luonnollisesti voida tuomita sakkoon eikä määrätä noudettavaksi.

Kutsu on pykälän 2 momentin perusteella annettava todistajalle tiedoksi 11 luvun 3 §:ssä säädetyllä tavalla postitse tai 4 §:ssä säädetyllä niin sanotulla haastetiedoksiannolla. Kuten sanotussa 3 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi, mahdollisuus toimittaa tiedoksianto postitse olisi käytössä ainoastaan silloin, kun tiedoksiannosta huolehtii tuomioistuin. Momentin mukaan tiedoksianto on, kuten nykyisinkin, toimitettava todistajalle itselleen henkilökohtaisesti.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan yksityiskohtaisesti säänneltäväksi se, mitä kutsussa on todistajalle ilmoitettava. Voimassa olevassa laissa ei ole ehdotusta vastaavaa nimenomaista säännöstä. Tällöin on soveltuvin osin noudatettu sitä, mitä oikeudenkäymiskaaren 11 lu-

vun 23 §:n 2 momentissa on säädetty suullisessa haasteessa ilmoitettavista tiedoista.

Momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että kutsussa on ilmoitettava, minä päivänä ja kellonaikana sekä missä istunto pidetään. Kutsussa on myös mainittava tarpeelliset tiedot asianosaisista ja asiasta. Momentin perusteella todistajalle ilmoitettaisiin siis vastaavat tiedot kuin riita-asioiden oikeudenkäyntimenettelyn uudistamista koskevaan ehdotukseen sisältyvän oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 10 §:n perusteella haasteessa on ilmoitettava vastaajalle.

Momentin mukaan kutsussa on lisäksi ilmoitettava 36 ja 39 §:ssä sekä 40 §:n 4 ja 5 momentissa säädetyt tiedot. Kutsun yhteydessä on siis ilmoitettava, millä uhalla todistajan on saavuttava tuomioistuimeen, ja siitä, että todistaja voi joutua korvaamaan oikeudenkäynnin pitkittymisestä aiheutuvat oikeudenkäyntikulut. Tältä osin ehdotus vastaa todistajan kutumisessa noudatettua käytäntöä ja viittaus sanottuihin lainkohtiin on otettu momenttiin ainoastaan selvyys vuoksi.

1.2. Laki kuolleeksi julistamisesta ja laki asiakirjain kuolettamisesta

Kuolleeksi julistamisesta annetun lain 6 §:n 1 momenttia ja 7 §:ää ja asiakirjan kuolettamisesta annetun lain 6 ja 8 §:ää ehdotetaan muutettaviksi siten, että sanottujenkin lakien perusteella kuuluttaminen toimitettaisiin siten kuin oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 10 §:ssä ehdotetaan.

1.3. Vekselilaki ja shekkilaki

Vekselilain 71 §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että vekselin vanhentumisen keskeyttää haasteen tiedoksiantaminen Suomen tuomioistuimessa vireille pannussa vekselisaamista koskevassa asiassa. Vastaavanlainen muutos ehdotetaan tehtäväksi shekkilain 53 §:n 1 momenttiin.

Vekselioikeus perustuu kansainväliseen vekselioikeuden yhtenäistämistyöhön. Vekselilain perustana on Genevessä vuonna 1930 allekirjoitettu kansainvälinen sopimus yhtenäisestä vekselilaista.

Suomen ja muiden pohjoismaiden vekselilait saatiin kuitenkin yhteispohjoismaisen lainvalmistelun tuloksena vanhentumisaikojä koske-

vilta osin lähes samansisältöisiksi. Kaikkien pohjoismaiden vekselilaeissa on haasteen tiedoksianto ratkaiseva hetki vanhentumisaajan katkaisemisessa. Näin on siitä huolimatta, että asia muiden pohjoismaiden kuin Suomen oikeudenkäyntilakien mukaan tulee vireille silloin, kun hakemus on toimitettu tuomioistuimelle. Shekkilain säännösten osalta tilanne on vastaavanlainen.

Kun vekselin ja shekin vanhentuminen ehdotetaan kytkettäväksi haasteen tiedoksiantoon, on tarpeen, että kantajalla, toisin kuin 11 luvun 2 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi, on tuomioistuimen harkinnasta riippumaton oikeus antaa haaste tiedoksi vastaajalle. Näiden asioiden nopean käsittelyn turvaamiseksi tämä on tarpeen senkin vuoksi, että ehdotuksen mukaan suullisen haasteen käyttämisestä näissä asioissa luovuttaisiin. Sen vuoksi *vekselilain* 94 §:n 1 momenttia ja *shekkilain* 72 §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että kantaja saa itse huolehtia haasteen tiedoksiantamisesta vekseli- ja shekkiasiaissa ilmoitettuun siitä tuomioistuimelle.

1.4. Maksamismääräyslaki

Maksamismääräyslain 6 §:n mukaan maksamismääräystä koskeva hakemus on velkojan annettava tiedoksi niin kuin kirjallisen haasteen tiedoksi antamisesta on säädetty oikeudenkäymiskaaren 11 luvussa. Säännöksessä on viittaus 11 luvun 7 §:n 1 momenttiin, joka säännöksen voimaan tullessa koski haasteen antamista tiedoksi henkilökohtaisesti haastettavalle. Lisäksi sanotussa 6 §:ssä on säännös siitä, että tiedoksiantamista ei saa toimittaa maan ulkopuolella. Lainhakua koskevassa ulosottolain 2 luvussa ei tiedoksiantoa ole vastaavalla tavalla rajoitettu.

Kun maksamismääräysmenettelyä ei ole haluttu tässä yhteydessä myöskään tiedoksiannon osalta muuttaa, huolehtisi velkoja edelleen maksamismääräyslain 6 §:n perusteella tiedoksiannosta. Pykälää ehdotetaan kuitenkin selvyden vuoksi muutettavaksi siten, että haastemies tai muu oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 26 §:ssä tarkoitettu henkilö antaa hakemusta koskevan ilmoituksen tiedoksi velalliselle henkilökohtaisesti. Siten maksamismääräysmenettelyssä ainoa tiedoksiantotapa olisi edelleen haastetiedoksianto eikä tiedoksiantoa voitaisi toimittaa sijaistiedoksiantona.

1.5. Rangaistusmääräyslaki

5 §. Pykälän 2 momentti sisältää säännöksen rangaistusvaatimuksen tiedoksiantamisesta syytetyille. Momenttia ehdotetaan tiedoksiantoa koskevan ehdotuksen mukaisesti muutettavaksi siten, että siinä tiedoksiannon osalta viitataan oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 20 §:n 2 momenttiin.

1.6. Rikesakkolaki

8 §. Pykälä sisältää säännöksen rikesakkomääräyksen tiedoksiantamisesta rikkojalle. Voimassa olevan pykälän mukaan tiedoksianto voi tapahtua myös siinä järjestyksessä kuin haasteen tiedoksiantamisesta rikosasiassa on säädetty. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä viitataan oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 20 §:n 2 momenttiin, joka sisältää säännöksen tiedoksiannosta rikosasiassa.

2. Voimaantulo

Uudistus liittyy kiinteästi riita-asioiden oikeudenkäyntimenettelyn uudistamiseen. Esi-tykseen sisältyvät lait ehdotetaan tuleviksi voimaan erillisellä voimaannpanolailla säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti muun alioikeusuudistuksen kanssa.

Oikeudenkäymiskaaren muuttamista koskevan lakiehdotuksen voimaannpanolakiin ehdotetaan otettavaksi säännös niistä tilanteista varten, joissa on säädetty määräaika sille, minkä ajan kuluessa haaste on annettava tiedoksi. Sellainen säännös on esimerkiksi välimiesmenettelystä annetun lain (46/28) 19 ja 23 §:ssä, osakeyhtiölain 5 §:ssä sekä palkkaturvalain (649/73) 9 §:ssä.

Edellä selostetuissa säännöksissä mainittu määräaika haasteen tiedoksiantamiselle tarkoittaa voimassa olevan lain mukaan käytännössä määräaika kanteen vireille panemiselle. Tämä johtuu siitä, että kanne voimassa olevan lain mukaan tulee vireille haasteen tiedoksiantamisella. Riita-asioiden oikeudenkäyntimenettelyn uudistamista koskevaan ehdotukseen sisältyvän oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan kanne tulee vireille silloin, kun haastehakemus on toimitettu tuomioistuimelle.

Ehdotusta valmisteltaessa on lähdetty siitä, että, jos kanteen vireillepanolle on laissa säädetty määräaika, tuo aika katkeaa sillä hetkellä, kun hakemus on toimitettu tuomioistuimelle. Tällainen järjestely parantaa kantajan oikeusturvaa, kun vastaaja ei enää välttelemällä haasteen tiedoksiantoa voi estää kantajaa saamasta asiaa tuomioistuimen tutkittavaksi.

Toinen peruste sille, että määräaika katkeaa sillä hetkellä, kun hakemus toimitetaan tuomioistuimelle, liittyy tiedoksiannon siirtämiseen tuomioistuimen huolehdittavaksi. Tällöin saattaisivat haasteen tiedoksiantoon liittyvät määräajat olla kantajan kannalta epäedullisia silloin, kun tuomioistuin ei ole voinut huolehtia haasteen tiedoksiantamisesta määräajassa.

Edellä mainituista syistä voimaannanolakiin ehdotetaan aikanaan otettavaksi säännös, että jos laissa on säädetty määräaika sille, minkä ajan kuluessa vaatimusta koskeva haaste on annettava tiedoksi, katsotaan tuota määräaika ehdotettujen lakien tultua voimaan noudatetuksi silloin, kun oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 1 §:ssä tarkoitettu haastehakemus on toimitettu tuomioistuimelle sanotussa määräajassa.

Silloin kun on kysymys saamisen yleisestä kymmenen vuoden vanhentumisajasta, vanhentumisen estää ainoastaan velalliselle tehty nimenomainen maksumuistutus.

Lainsäädännössä on lisäksi lukuisia säännöksiä siitä, että kanne on pantava vireille määräajassa. Sellainen säännös on esimerkiksi sukunimilain (694/85) 23 ja 24 §:ssä, isyyslain

(700/75) 35 ja 42 §:ssä sekä lapsen elatuksesta annetun lain (704/75) 10 §:ssä. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan säännökset tarkoittavat haasteen tiedoksiantamisen ajankohtaa ja ehdotetun lain voimaan tultua hakemuksen tuomioistuimelle toimittamisen ajankohtaa.

Voimassa olevassa lainsäädännössä on useita sellaisia tiedoksiantoa koskevia säännöksiä, joiden mukaan asiakirja on annettava tiedoksi niin kuin haasteen tai niin kuin kirjallisen haasteen tiedoksiantamisesta on säädetty. Sellaisia säännöksiä on esimerkiksi osakeyhtiölain 5 §:ssä, kaavoitusalueiden jakolain (101/60) 54 §:ssä, liikennevakuutuslain (279/59) 13 §:ssä sekä oikeudenkäymiskaaren 26 luvun 12 §:ssä ja 30 luvun 24 §:ssä.

Kun oikeudenkäymiskaareen ei ehdotuksen mukaan sisälly enää mitään erityistä haasteen tiedoksiantoa koskevaa säännöstä, on ehdotusta valmisteltaessa lähdetty siitä, että edellä selostetut säännökset ehdotettujen lakien voimaan tultua tarkoittavat tiedoksiantamista siinä järjestyksessä kuin 11 luvussa on riita-asioiden osalta säädetty. Säännös tästä tulee sisällyttämään myöhemmin annettavaan voimaannanolakiin.

Tarpeelliset siirtymäsäännökset ehdotetaan otettaviksi erilliseen koko alioikeusuudistuksen voimaannpanoa koskevaan lakiin.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeudenkäymiskaaren 11 luku, 16 luvun 9 § ja 17 luvun 26 §,
 sellaisina kuin ne ovat, 11 luku siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen, 16 luvun 9 § 14 päivänä tammikuuta 1972 annetussa laissa (21/72) ja 17 luvun 26 § 29 päivänä heinäkuuta 1948 annetussa laissa (571/48), näin kuuluviksi:

11 luku

**Tiedoksiannosta oikeudenkäynnissä ja
haasteesta rikosasiassa***Tiedoksiannosta oikeudenkäynnissä*

1 §

Tuomioistuin huolehtii tiedoksiannosta riita-
 asiassa, jollei jäljempänä toisin säädetä.

2 §

Tuomioistuin voi riita-asiassa asianosaisen
 pyynnöstä uskoa tiedoksiannosta huolehtimi-
 sen asianosaiselle, jos tuomioistuin katsoo sii-
 hen olevan perusteltua aihetta. Samalla tuo-
 mioistuimen on määrättävä, milloin asiakirja
 on viimeistään annettava tiedoksi ja milloin
 todistus tiedoksiannosta on viimeistään toimi-
 tettava tuomioistuimelle.

Jos haasteen tiedoksiantaminen uskotaan
 kantajalle, hänelle on ilmoitettava, että mikäli
 hän ei ole siihen mennessä, kun tuomioistuin
 jatkaa asian käsittelyä, toimittanut todistusta
 haasteen tiedoksiantamisesta määrätystä ajasta
 ja säädetyllä tavalla, asia voidaan jättää sille-
 sä. Samalla on ilmoitettava, että kantaja voi
 pyytää määräajan pitennystä, uutta määräai-
 kaa tai tuomioistuinta huolehtimaan tiedoksi-
 annosta.

3 §

Tuomioistuin toimittaa tiedoksiannon riita-
 asiassa lähettämällä asiakirjan asianosaiselle:

- 1) postitse saantitodistusta vastaan; tai
- 2) virkakirjeellä, jos voidaan olettaa, että
 vastaanottaja saa tiedon asiakirjasta ja määrä-
 päivään mennessä palauttaa todistuksen tie-
 doksiannon vastaanottamisesta.

Postille on ilmoitettava, milloin tiedoksian-

non saantitodistusta vastaan viimeistään on
 tapahduttava.

4 §

Jos tiedoksiantoa ei saada toimitetuksi
 3 §:ssä tarkoitetulla tavalla tai jos siihen on
 muu erityinen syy taikka jos tiedoksiannosta
 huolehtiminen on annettu asianosaiselle, tie-
 doksiannon toimittaa haastemies henkilökoh-
 taisesti tiedoksiannon vastaanottajalle tai jolle-
 kin 7 §:ssä tarkoitetulle henkilölle.

Tuomioistuimen huolehtiessa tiedoksiannos-
 ta sen on ilmoitettava haastemiehelle, milloin
 tiedoksianto viimeistään on toimitettava.

5 §

Tiedoksi annettava asiakirja luovutetaan tie-
 doksiannon vastaanottajalle alkuperäisenä tai
 jäljennöksenä.

Jos muun tiedoksi annettavan asiakirjan
 kuin haastehakemuksen, vastauksen tai kirjal-
 lisen lausuman jäljentäminen on vaikeaa tai
 asiakirjan laajuuden vuoksi epätarkoituksen-
 mukaista, tuomioistuin voi päättää, että aineis-
 to pidetään asianosaisen nähtävänä tuomiois-
 tuimen kansliassa. Ilmoitus tästä on liitettävä
 tiedoksi annettavaan asiakirjaan.

6 §

Jos tiedoksi annettava määräys tai päätös on
 ilmoitettu tiedoksiannon vastaanottajalle tuo-
 mioistuimen kansliassa tai istunnossa, hänen
 katsotaan tuolloin saaneen siitä tiedon. Tuo-
 mioistuimen on kuitenkin pyynnöstä viipymät-
 tä annettava tai toimitettava hänelle asiakirja,
 johon määräys tai päätös sisältyy.

7 §

Milloin haastemies on tiedoksiantoa varten
 etsinyt henkilöä, jonka asuinpaikka Suomessa

on tiedossa, mutta ei ole tavannut häntä tai ketään, jolla on oikeus hänen puolestaan vastaanottaa tiedoksianto, ja ilmenneiden seikkojen perusteella voidaan olettaa hänen välttelevän tiedoksiantoa, haastemies voi toimittaa tiedoksiannon luovuttamalla asiakirjat jollekin samaan talouteen kuuluvalla 15 vuotta täyttäneelle tai, jos tiedoksiannon vastaanottaja harjoittaa liikettä, jollekin hänen liikkeensä palveluksessa olevalle. Jollei ketään edellä mainituista tavata, tiedoksianto voidaan toimittaa luovuttamalla asiakirjat paikalliselle poliisiviranomaiselle.

Milloin on menetelty 1 momentissa mainitulla tavalla, haastemiehen on lähetettävä siitä postin välityksellä ilmoitus tiedoksiannon vastaanottajalle hänen osoitteellaan.

Tiedoksiannon katsotaan tapahtuneen, kun 2 momentissa tarkoitettu ilmoitus on annettu postin kuljetettavaksi.

8 §

Jos tiedoksiannon vastaanottaja oleskelee ulkomailla ja hänen osoitteensa on tiedossa, eikä tiedoksiantoa ole 2 §:n mukaan uskottu asianomaisen huolehdittavaksi, tuomioistuimen tulee huolehtia tiedoksi annettavien asiakirjojen lähettämisestä ulkomaan viranomaiselle siten kuin siitä on erikseen säädetty tai asianomaisen vieraan valtion kanssa sovittu. Tuomioistuimen on ilmoitettava se päivä, jona tiedoksianto on viimeistään toimitettava.

9 §

Jollei tiedoksiannon vastaanottajan eikä hänen tiedoksiannon vastaanottamista varten valtuuttamansa olinpaikasta voida saada tietoa, tuomioistuin huolehtii tiedoksiannon toimittamisesta kuuluttamalla.

10 §

Edellä 9 §:ssä tarkoitettu tiedoksianto toimitetaan pitämällä asiakirja liitteineen nähtävillä tuomioistuimen kansliassa ja julkaisemalla ilmoitus asiakirjan pääasiallisesta sisällöstä sekä siitä, missä tiedoksi annettavat asiakirjat ovat nähtävillä, virallisessa lehdessä jonkin kuukauden ensimmäisessä numerossa. Tuomioistuin voi julkaista ilmoituksen myös sanomalehdessä. Ilmoitus on viipymättä pantava nähtäville myös tuomioistuimen ilmoitustaululle.

Ilmoitusta ei kuitenkaan tarvitse julkaista, jos tiedoksianto siinä asiassa on jo aikaisem-

min toimitettu samalle tiedoksiannon vastaanottajalle 1 momentissa tarkoitettulla tavalla.

Tiedoksiannon katsotaan 1 momentissa tarkoitettussa tilanteessa tapahtuneen silloin, kun ilmoitus on julkaistu virallisessa lehdessä, ja 2 momentissa tarkoitettussa tilanteessa silloin, kun asiakirja on pantu nähtäville tuomioistuimen kansliassa.

11 §

Asiassa, joka koskee kahta tai useampaa asianosaista yhteisesti, asiakirja on annettava tiedoksi jokaiselle erikseen siten kuin 1—10 §:ssä säädetään. Jos asiakirja on annettava tiedoksi niin monelle, ettei tiedoksiantoa voida vaikeuksista toimittaa kullekin erikseen, tuomioistuin voi päättää, että tiedoksianto toimitetaan jollekin heistä. Ilmoitus asiakirjan pääasiallisesta sisällöstä sekä siitä, kenelle tiedoksianto on toimitettu, ja siitä, missä tiedoksi annettavat asiakirjat ovat nähtävillä, on julkaistava siten kuin 10 §:ssä säädetään. Tiedoksiannon katsotaan tapahtuneen, kun ilmoitus on julkaistu virallisessa lehdessä.

12 §

Tiedoksianto valtiolle on toimitettava lääninhallitukselle tai sille viranomaiselle, joka käyttää asiassa valtion puhevaltaa. Kun tiedoksianto on toimitettu lääninhallitukselle, sen tulee toimittaa jäljennös tiedoksi annetuista asiakirjoista sille viranomaiselle, joka käyttää asiassa valtion puhevaltaa.

13 §

Tiedoksianto kunnalle on toimitettava kunnanjohtajalle tai, milloin kunnassa ei ole kunnanjohtajan virkaa, kunnanhallituksen puheenjohtajalle taikka niissä asioissa, joissa kunnallisella lautakunnalla lain mukaan on itsenäinen toimivalta, tämän lautakunnan puheenjohtajalle. Tiedoksianto voidaan toimittaa myös henkilölle, joka lain, asetuksen tai ohjetai johtosäännön nojalla on asetettu kunnanjohtajan tai puheenjohtajan ohella hänen puolestaan vastaanottamaan tiedonantoja.

14 §

Tiedoksianto muulle kuin 13 §:ssä tarkoitetulle yhdyskunnalle taikka yhtiölle, osuuskunnalle, yhdistykselle tai muulle yhteisölle tai yhtymälle taikka laitokselle tai säätiölle on, sikäli kuin jonkin tapauksen varalta ei toisin säädetä, toimitettava jollekin niistä, joilla on

oikeus edustaa tiedoksiannon vastaanottajaa. Jollei edustajaa ole, tiedoksianto toimitetaan 10 §:ssä säädettyllä tavalla. Milloin tiedoksiannon vastaanottaja harjoittaa liikettä eikä sen edustajaa tavata, on tiedoksiannosta soveltuvien osin voimassa, mitä 7 §:ssä säädetään tiedoksiannon toimittamisesta sellaiselle henkilölle, joka harjoittaa liikettä.

Tiedoksianto kuolinpesälle toimitetaan kuolinpesän osakkaille. Jos pesänselvittäjä on määrätty pitämään huolta pesän hallinnosta, tiedoksianto toimitetaan hänelle. Tiedoksianto voidaan toimittaa myös sille, joka hoitaa pesän omaisuutta, vaikka kuolinpesä ei olisikaan pesän osakkaiden hallinnossa, tai sille, jolla muutoin on oikeus edustaa kuolinpesää ja käyttää puhevaltaa kuolinpesän puolesta. Tiedoksiannon vastaanottajan on viipymättä toimitettava kullekin osakkaalle ja, jos tiedoksiannon vastaanottaja on pesän osakas, sille, jonka hallinnossa pesä on, oikeaksi todistettu jäljennös saamistaan asiakirjoista.

15 §

Tiedoksianto konkurssipesälle on toimitettava pesänhoitajalle.

16 §

Haaste voidaan antaa tiedoksi myös vastaanajan haasteen vastaanottamista varten valtuutetulle asiamiehelle.

Milloin sitä, jolle tiedoksianto on osoitettu, edustaa vireillä olevassa asiassa asiamies, saadaan tiedoksianto toimittaa asiamiehelle.

Asiakirja, jossa joku on määrätty henkilökohtaisesti saapumaan tuomioistuimeen tai muuten suorittamaan jotakin henkilökohtaisesti, on kuitenkin annettava tiedoksi hänelle itselleen.

17 §

Tiedoksiannosta on laadittava kirjallinen todistus, jossa on mainittava tiedoksiannon päivämäärä ja paikkakunta sekä kenelle tiedoksianto on toimitettu. Jos tiedoksianto on toimitettu 7 §:ssä säädettyllä tavalla, todistuksessa on lisäksi mainittava syy siihen, sekä päivä, jona ilmoitus on annettu postin kuljetettavaksi. Todistuksesta on annettava jäljennös tiedoksisaajalle. Tiedoksiannon toimittajan on allekirjoitettava todistus.

Jos tiedoksianto toimitetaan 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettulla tavalla, tiedoksiannon vastaanottajan on täytettävä hänelle tie-

doksiannon vastaanottamista varten toimitettu todistus siten, että siitä hänen allekirjoituksensa lisäksi ilmenevät 1 momentissa tarkoitetut tiedot.

Saantitodistuksesta säädetään erikseen.

18 §

Jollei tiedoksiantoa ole toimitettu määrätysajassa tai jos se on toimitettu virheellisesti, ja asianosainen jää tuomioistuimeen saapumatta tai ei anna häneltä pyydettyä kirjallista vastausta tai lausumaa, tiedoksianto on toimitettava uudelleen, jollei uutta tiedoksiantoa virheen vähäisyyden vuoksi ole pidettävä tarpeettomana.

Jos asianosainen tekee väitteen siitä, että tiedoksiantoa ei ole toimitettu määrätysajassa tai että se on toimitettu virheellisesti, asian käsittelyä on lykättävä tai kirjallisen vastauksen tai lausuman antamiselle on asetettava uusi määräaika, jollei sitä tiedoksiannossa tapahtuneen virheen vähäisyyden vuoksi ole pidettävä tarpeettomana. Jos asianosainen ei ole saanut tiedoksi annettavia asiakirjoja, ne on annettava hänelle ilmoitettaessa käsittelyn lykkäämisestä tai uudesta määräajasta. Jos tämä ei ole mahdollista, asiakirjat on välittömästi toimitettava hänen ilmoittamaansa osoitteeseen. Väite siitä, ettei tiedoksiantoa ole toimitettu määrätysajassa tai säädettyllä tavalla, on tehtävä vastauksessa tai lausumassa.

19 §

Jos kantaja, jonka huolehdittavaksi haasteen tiedoksiantaminen on annettu, ei ole siihen mennessä, kun tuomioistuin jatkaa asian käsittelyä, toimittanut tuomioistuimelle todistusta haasteen tiedoksiantamisesta määrätysajassa ja säädettyllä tavalla, asia jätetään silleen.

Asiaa ei kuitenkaan jätetä sillensä, jos vastaaja on väitettä tekemättä vastannut pääasiaan taikka jos tuomioistuin kantajan pätevistä syistä esittämän pyynnön johdosta on pitentänyt määräaika tai asettanut uuden määräajan taikka päättänyt itse huolehtia tiedoksiannosta.

Jos asianosainen ei ole määräajassa toimittanut tuomioistuimelle todistusta muun asiakirjan kuin haasteen tiedoksiannosta, tuomioistuimen on viivytyksettä huolehdittava tiedoksiannosta.

Haasteesta rikosasiassa

20 §

Jos rikoksen perusteella tahdotaan tehdä vaatimus jotakuta vastaan, hänet on haastettava vastaamaan. Haasteessa on ilmoitettava, onko vastaajan saavuttava tuomioistuimeen henkilökohtaisesti, ja mainittava, että määräaikana laillista estettä ilmoittamatta poissa oleva vastaaja tuomitaan rangaistukseen esteettömästä poissaolosta tai noudetaan. Haaste ei kuitenkaan ole tarpeen, milloin tuomioistuimessa henkilökohtaisesti saapuvilla olevaa vastaan tehdään rikokseen perustuva vaatimus.

Haaste rikosasiassa on annettava tiedoksi vastaajalle henkilökohtaisesti siten kuin 4 §:ssä säädetään. Haastaminen saadaan toimittaa myös suullisesti. Jos asia koskee rikosta, josta ei ole säädetty muuta tai ankarampaa rangaistusta kuin sakko tai enintään kuusi kuukautta vankeutta, haaste voidaan antaa tiedoksi myös vastaajan haasteen vastaanottamista varten valtuutetulle asiamiehelle. Vastaaja on velvollinen noudattamaan haastetta, jos se on annettu hänelle tiedoksi niin aikaisin, että hän voi määräpäivänä saapua tuomioistuimeen.

Virkamies, joka luvattomasti tai estettä ilmoittamatta on ollut poissa virantoimituksesta ja jota ei ole voitu siitä haastaa vastaamaan tai tuoda tuomioistuimeen, saadaan haastaa kuulutuksella virallisessa lehdessä niin kuin 10 §:ssä säädetään. Jollei hän tule saapuville, voidaan asia hänen poissaolostaan huolimatta ratkaista. Tästä uhasta on mainittava haasteessa.

21 §

Jos rikosasiassa haaste vastaajalle tai kutsu asianomistajalle on annettava tiedoksi ulkomailla, haasteen ja kutsun antaa tuomioistuin. Haasteessa ja kutsussa on ilmoitettava päivä, jona se viimeistään on annettava tiedoksi, sekä mainittava mahdolliset seuraamukset esteettömästä poissaolosta.

Haasteen tai kutsun lähettämisestä ulkomaan viranomaiselle on soveltuvin osin voimassa, mitä 8 §:ssä säädetään tiedoksiannosta ulkomailla riita-asiassa.

Haasteen ja kutsun sisällöstä antaa tarkemmat määräykset oikeusministeriö.

22 §

Suullisen haasteen toimittaa pyynnöstä haastemies.

Haasteessa on ilmoitettava tuomioistuimen nimi, asianosaiset sekä vaatimus ja ne seikat, joihin vaatimus perustuu, sekä kehoitettava vastaajaa saapumaan tuomioistuimen istuntoon. Samalla hänelle on ilmoitettava, minä päivänä ja kellonaikana sekä missä istunto pidetään. Lisäksi on noudatettava, mitä 20 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään, sekä otettava huomioon tuomioistuimen asian käsittelypäivästä antamat määräykset.

Suullisen haasteen tiedoksiannosta on laadittava sellainen todistus kuin 17 §:n 1 momentissa säädetään, ja se on toimitettava tuomioistuimelle viimeistään asianomaisen istuntopäivän alussa. Todistus saadaan toimittaa myös postitse tai lähetin välityksellä. Todistuksesta on annettava jäljennös tiedoksisaajalle.

23 §

Rikosasia tulee haasteen tiedoksiantamisella vireille siinä tuomioistuimessa, johon vastaaja on haastettu.

Erityiset säännökset

24 §

Kutsuttaessa sotilashenkilöitä ja merenkululaitukseen kuuluvia henkilöitä tuomioistuimeen on noudatettava, mitä siitä erikseen säädetään.

Sen estämättä, mitä tässä luvussa säädetään, on noudatettava myös, mitä haasteen tiedoksiantamisesta julkisella kuulutuksella eräissä tapauksissa erikseen säädetään.

25 §

Haastemiehen antamalla kirjallisella todistuksella on katsottava toteen näytetyksi, että tiedoksianto on niin toimitettu kuin todistus osoittaa.

26 §

Tässä luvussa tarkoitetaan haastemiehellä myös haastemieslain (505/86) 6 §:n mukaan tiedoksiantoon oikeutettua ja Ahvenanmaan maakunnan maakunnanvoudinvirastosta annetun lain (898/79) mukaista haastemiestä.

27 §

Tämän luvun säännöksiä tiedoksiannosta ei sovelleta, kun siitä muualla laissa säädetään toisin.

16 luku

Oikeudenkäyntiväitteistä ja lykkäyksestä

9 §

Milloin asianosainen tai hänen laillinen edustajansa, joka ei ole tuomioistuimessa saapuvilla tai edustettuna, veloitetaan sakon uhalla saapumaan asian käsittelyyn, hänelle on annettava siitä tieto riita-asiassa siten kuin 11 luvun 3 ja 4 §:ssä ja rikosasiassa siten kuin saman luvun 20 §:n 2 momentissa säädetään.

17 luku

Todistelusta

26 §

Kun todistajaksi nimetty on tuomioistuimessa saapuvilla, hän on velvollinen heti todistamaan.

Jos asianosainen rikosasiassa tahtoo todistaa kuulusteltavaksi, hänen on pyydettävä haastemiestä tai muuta 11 luvun 26 §:ssä tarkoitettua henkilöä kutsumaan todistaja tuomioistuimeen niin ajoissa, että tämä voi vaikeutetta sinne tulla.

Riita-asiassa todistajan kutsumisesta huolehtii tuomioistuin, jollei sitä 11 luvun 2 §:ssä mainitulla perusteella ole annettu asianosaisten huolehdittavaksi. Kutsu on annettava todistajalle henkilökohtaisesti tiedoksi siten kuin 11 luvun 3 ja 4 §:ssä säädetään.

Kutsussa on todistajalle ilmoitettava, minä päivänä ja kellonaikana sekä missä istunto pidetään. Kutsussa on myös mainittava tarpeelliset tiedot asianosaisista ja asiasta. Lisäksi kutsussa on ilmoitettava, mitä 36 ja 39 §:ssä sekä 40 §:n 4 ja 5 momentissa säädetään.

Tämä lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

2.

Laki**kuolleeksi julistamisesta annetun lain 6 ja 7 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kuolleeksi julistamisesta 23 päivänä huhtikuuta 1901 annetun lain 6 §:n 1 momentti ja 7 §,

sellaisina kuin ne ovat, 6 §:n 1 momentti 19 päivänä maaliskuuta 1954 annetussa laissa (125/54) ja 7 § muutettuna 3 päivänä maaliskuuta 1939 ja 17 päivänä joulukuuta 1971 annetuilla laeilla (62/39 ja 883/71), näin kuuluviksi:

6 §

Jos kuolleeksi julistamisen hakemiseen tarvittavat asianhaarat on näytetty todennäköisiksi, tuomioistuimen on, kuuluttamalla siten kuin oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 10 §:ssä säädetään, kutsuttava kadonnut henkilö viimeistään määräpäivänä, jota ei ole pantava aikaisemmaksi kuin kuuden kuukauden päähän päätöksen tekemisestä eikä myöhemmäksi kuin siksi varsinaiseksi oikeudenkäyntipäiväksi, joka yön ja vuoden kuluttua sen jälkeen ensiksi sattuu, ennen kello kahtatoista ilmoitautumaan tuomioistuimelle, uhalla että tuomioistuin muuten, jollei laillista estettä ilmaannu, julistaa hänet kuolleeksi.

7 §

Edellä 6 §:ssä tarkoitettu kuulutus on julkaistava kolme kertaa virallisessa lehdessä, niistä kerran jonkin vuosineljänneksen ensimmäisessä numerossa, ei kuitenkaan myöhemmän kuin sen neljänneksen, joka kuukauden kuluttua siitä, kun päätös kuuluttamisesta on tehty, ensiksi alkaa. Kuulutus, joka on annettu virallisen syyttäjän tekemästä hakeemuksesta, julkaistaan kuitenkin virallisessa lehdessä vain sanotussa vuosineljänneksen ensimmäisessä numerossa.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

3.

Laki**asiakirjain kuolettamisesta annetun lain 6 ja 8 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan asiakirjain kuolettamisesta 14 päivänä elokuuta 1901 annetun lain 6 ja 8 §, sellaisina kuin ne ovat, 6 § 19 päivänä maaliskuuta 1954 annetussa laissa (127/54) ja 8 § 21 päivänä kesäkuuta 1940 annetussa laissa (317/40), näin kuuluviksi:

6 §

Jos hakemus otetaan käsiteltäväksi, tuomioistuimen on, kuuluttamalla siten kuin oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 10 §:ssä säädetään, kutsuttava se, jonka hallussa asiakirja on, viimeistään määräpäivänä ennen kello kahta-toista näyttämään asiakirja tuomioistuimelle ja ilmoittamaan vaatimuksensa siihen, uhalla että asiakirja muuten, jollei laillista estettä ilmaannu, tuomioistuimen päätöksellä kuoletetaan.

8 §

Edellä 6 §:ssä tarkoitettu kuulutus on julkaistava kerran virallisessa lehdessä jonkin

vuosineljänneksen ensimmäisessä numerossa, ei kuitenkaan myöhemmän kuin sen neljänneksen, joka kuukausi siitä, kun päätös kuulutuksesta on tehty, ensiksi alkaa, sekä erityisesti annettava velvoitetulle tai, jos tämä on hakija, asiakirjan viimeiselle tietylle haltijalle tiedoksi. Jos kuulutuksella etsitään kadonnutta vekseliä, on siitä ainoastaan hyväksyjälle erikseen ilmoitettava. Jos nämä ovat kuolleet, kuulutus annetaan heidän pesänsä osakkaalle tai osakkaille tiedoksi.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

4.

Laki**vekselilain 71 ja 94 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 14 päivänä heinäkuuta 1932 annetun vekselilain (242/32) 71 §:n 1 momentti ja 94 §:n 1 momentti näin kuuluviksi:

71 §

Vekselin vanhentumisen keskeyttää haasteen tiedoksiantaminen Suomen tuomioistuimessa vireille pannussa vekselisaamista koskevassa asiassa, Suomen tuomioistuimessa tehty vekseliin perustuva kuittausvaatimus tai saamisen valvominen Suomessa vireillä olevassa velallisen konkurssissa.

tä tuomioistuimelle, itse huolehtia haasteen tiedoksiantamisesta. Jos vastaajaa kehoitetaan haasteessa vastaamaan kanteeseen suullisesti istunnossa, haaste on kantajan vaatimuksesta annettava samaksi päiväksi, jona sitä pyydetään, jos tuomioistuimella silloin on istunto ja vastaaja on niin lähellä, että hän voi tulla saapuville ennen oikeudenkäyntiajan loppua.

94 §

Vekseliasiaassa kantaja saa, ilmoitettuaan sii-

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

5.

Laki**shekkilain 53 ja 72 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 14 päivänä heinäkuuta 1932 annetun shekkilain (244/32) 53 §:n 1 momentti ja 72 §:n 1 momentti näin kuuluviksi:

53 §

Shekin vanhentumisen keskeyttää haasteen tiedoksiantaminen Suomen tuomioistuimessa vireille pannussa shekkisaamista koskevassa asiassa, Suomen tuomioistuimessa tehty shekkiin perustuva kuittausvaatimus tai saamisen valvominen Suomessa vireillä olevassa velallisen konkurssissa.

tä tuomioistuimelle, itse huolehtia haasteen tiedoksiantamisesta. Jos vastaajaa kehoitetaan haasteessa vastaamaan kanteeseen suullisesti istunnossa, haaste on kantajan vaatimuksesta annettava samaksi päiväksi, jona sitä pyydetään, jos tuomioistuimella silloin on istunto ja vastaaja on niin lähellä, että hän voi tulla saapuville ennen oikeudenkäyntiajan loppua.

72 §

Shekkiasioissa kantaja saa, ilmoitettuaan sii-

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

6.

Laki**maksamismääräyslain 6 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 16 päivänä heinäkuuta 1954 annetun maksamismääräyslain (319/54) 6 § näin kuuluvaksi:

6 §

Velkojan on huolehdittava siitä, että haastemies tai muu oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 26 §:ssä tarkoitettu henkilö antaa hakemusta koskevan ilmoituksen velalliselle henkilökohdaisesti tiedoksi. Tiedoksiantamisen, jota ei saa toimittaa ulkomailla, tulee tapahtua kolmen-

kymmenen päivän kuluessa siitä, kun ilmoitus on annettu velkojalle. Ilmoitukseen on merkitävä todistus tiedoksiantopäivästä.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

7.

Laki**rangaistusmääräyslain 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 27 päivänä helmikuuta 1970 annetun rangaistusmääräyslain (146/70) 5 §:n 2 momentti näin kuuluvaksi:

5 §

Rangaistusvaatimus on annettava syytetylle tiedoksi siten, että hänelle toimitetaan kappale

1 momentissa mainittua ilmoitusta noudattaen, mitä oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 20 §:n 2 momentissa säädetään. Tähän kappaleeseen on otettava osoitus siitä, miten syytety on mene-

teltävä, jos hän tahtoo saattaa vaatimuksen tuomioistuimen käsiteltäväksi, ja liitettävä tilil-lepanokortti sakon tai menetettäväksi vaaditun rahamäärän maksamista varten.

— — — — —

Tämän lain voimaantulosta säädetään erik-seen lailla.

8.

Laki

rikesakkolain 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 21 päivänä tammikuuta 1983 annetun rikesakkolain (66/83) 8 § näin kuuluvaksi:

8 §

Rikesakkomääräys annetaan rikkojalle tie-doksi heti tai, jollei se ole mahdollista, siten kuin oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 20 §:n 2 momentissa säädetään.

Tämän lain voimaantulosta säädetään erik-seen lailla.

Helsingissä 23 päivänä helmikuuta 1990

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Oikeusministeri *Matti Louekoski*

